

ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2011-2012

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ: ΔΙΚΑΙΪΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ
ΒΙΟΗΘΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ»**

Η Ιατρική αμέλεια σε διεπιστημονική προσέγγιση

Εισήγηση με Θέμα:

«Διαμεσολάβηση στην Ελλάδα & Αστική Ιατρική Ευθύνη»

Συγγραφή - Επιμέλεια : Ευπραξία Αυλογιάρη

Υπεύθυνοι Μαθήματος : Μ.ΚΑΙΑΦΑ - ΓΚΜΠΙΑΝΤΙ

ΑΙΚ. ΦΟΥΝΤΕΔΑΚΗ

Θεσσαλονίκη, Ιούνιος 2012

*«Μια σύγχρονη έννομη τάξη
οφείλει να προσφέρει στους πολίτες
περισσότερους από έναν τρόπους επίλυσης των διαφορών τους.»¹*

¹ Αιτιολογική Έκθεση του Σχεδίου Νόμου 3898/2010 για τη Διαμεσολάβηση σε Αστικές και Εμπορικές Υποθέσεις.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

1. Έννοια, Φύση, Σκοπός και Πλεονεκτήματα του θεσμού της Διαμεσολάβησης

I. Τι είναι η Διαμεσολάβηση

- α) Έννοια Διαμεσολάβησης
- β) Διαμεσολάβηση-Διαφοροποίηση από Διαιτησία/ Διαπραγμάτευση/ Συμφιλίωση

II. Πλεονεκτήματα της Διαμεσολάβησης

2. Ο Θεσμός της Διαμεσολάβησης υπό το πρίσμα του ν. 3898/201 «Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις».

I. Αναφορά στην Οδηγία 2008/52/ Εκ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρώπης.

II. Ορισμός της Διαμεσολάβησης κατά το Ν. 3898/2010.

III. Υπαγόμενες Διαφορές στη Διαμεσολάβηση

IV. Πολιτική Δικονομία και Διαμεσολάβηση

- α) Αναστολή της προθεσμίας παραγραφής
- β) Εκτελεστότητα των συμφωνιών.
- γ) Ρήτρα Διαμεσολάβησης και Δεσμευτική ισχύ αυτής.

V. Διαδικασία Διαμεσολάβησης & Απόρρητο

VI. Ο ρόλος και η ιδιότητα του Διαμεσολαβητή.

- α) Κατάρτιση Διαμεσολαβητών & Δικηγόρων
- β) Πιστοποίηση Διαμεσολαβητών

VII. Ενημέρωση Κοινού για το θεσμό της Διαμεσολάβησης

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

ΙΑΤΡΙΚΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

1. Ιατρικό Σφάλμα και διαφορές αστικής ιατρικής ευθύνης που υπάγονται στη Διαμεσολάβηση

2. Αυξητικές Τάσεις στις δίκες αστικής ιατρικής ευθύνης- Στατιστικά Στοιχεία.

3. Ο ρόλος της σωστής επικοινωνίας στην πρόληψη και διευθέτηση των διαφορών

4. Έννοια- Διαδικασία και Πλεονεκτήματα της Ιατρικής Διαμεσολάβησης

5. Εφαρμογή της ιατρικής Διαμεσολάβησης στο εξωτερικό

- α) Columbia University School of Law
- β) Chicago' s Rush University Medical Center
- γ) University of Michigan Health System
- δ) Pennsylvania Medical Society.
- ε) Drexter University- College of Medicine.

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

Ο θεσμός της Διαμεσολάβησης για την επίλυση αστικών και εμπορικών διαφορών εισήλθε τυπικά στην ελληνική έννομη τάξη το Δεκέμβριο του 2010, με το Ν. 3898/2010. Όμως πότε αναμένεται να εισέλθει και ουσιαστικά, να χρησιμοποιείται δηλαδή συστηματικά από τους ενδιαφερομένους και τους δικηγόρους τους; Αρκετοί, στο ερώτημα αυτό θα απαντήσουν ότι δεν θα συμβεί αυτό, γιατί ο Έλληνας είναι δικομανής και η φιλική, ειρηνική, εκτός δίκης, επίλυση της διαφοράς δεν ταιριάζει στη νοοτροπία του. Άλλοι θα θεωρήσουν ότι πολέμιοι του νέου θεσμού θα είναι οι Έλληνες δικηγόροι, οι οποίοι θα φοβηθούν το ενδεχόμενο μιας μείωσης του εισοδήματός τους, και κάποιοι άλλοι ότι οι πρώτοι υπονομευτές θα είναι οι δικαστές, με το επιχείρημα δήθεν «ιδιωτικοποιεί» την απονομή της δικαιοσύνης. Αξίζει τελικά να δώσουμε την ευκαιρία στο θεσμό της Διαμεσολάβησης να λειτουργήσει αποτελεσματικά, όπως για παράδειγμα συνέβη στις ΗΠΑ – με εξαιρετικά δικομανή πληθυσμό – όπου ποσοστό 95% του συνόλου των διαφορών επιλύεται με τη Διαμεσολάβηση; Θα επιτρέψει ο νέος θεσμός, όπως μετά βεβαιότητας αναμένεται από τους υποστηρικτές του, να μειωθεί αισθητά το ένα εκατομμύριο δικαστικών αποφάσεων που εκδίδονται ετησίως, ώστε οι δικαστές μας να ασχοληθούν απερίσπαστοι με τις υποθέσεις εκείνες για τις οποίες πράγματι απαιτείται δικανική κρίση; Ένα είναι βέβαιο: Η Διαμεσολάβηση θα αποτελέσει αντικείμενο αυξανόμενου ενδιαφέροντος και ενασχόλησης τα επόμενα χρόνια όχι μόνο μεταξύ των νομικών, δικηγόρων και δικαστών, αλλά και του κοινού ευρύτερα.

Δεδομένου ότι στο θεσμό της Διαμεσολάβησης μπορούν να υπαχθούν και οι διαφορές από την αστική ευθύνη των ιατρών, η παρούσα εργασία θα εστιάσει στην παρουσίαση του Θεσμού της Διαμεσολάβησης γενικότερα, και της Ιατρικής διαμεσολάβησης ειδικότερα, καθώς ο θεσμός αυτός είναι παντελώς άγνωστος στη χώρα μας, και φυσικά δεν έχει αρχίσει ακόμη να εφαρμόζεται στην πράξη. Έχει, όμως, μεγάλη δυναμική και κατά την άποψή

μας, σε λίγα χρόνια θα αναδειχθεί σε ένα σημαντικό και πολύ χρήσιμο εργαλείο για την επίλυση των αστικών διαφορών, και δη διαφορών αστικής ιατρικής ευθύνης. Για τους λόγους αυτούς θα αναφερθούμε στο πρώτο μέρος της παρούσας εισήγησης στο θεσμό της Διαμεσολάβησης εν γένει, και εν συνεχεία, θα παρουσιάσουμε τον Θεσμό της Ιατρικής Διαμεσολάβησης, που τυγχάνει ευρείας εφαρμογής στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, στην Ευρώπη και στην Αυστραλία, τα τελευταία 15 τουλάχιστον, έτη.

Ειδικότερα, στο πρώτο μέρος θα εστιάσουμε στην έννοια, τη φύση και το σκοπό της Διαμεσολάβησης, αλλά και στα οφέλη της διαδικασίας. Στη συνέχεια θα αναφερθούμε στο Ν. 3898/2010, δυνάμει του οποίου εναρμονίστηκε η εθνική έννομη τάξη με την Οδηγία 2008/52/ΕΚ, στο περιεχόμενο και το σκοπό της Οδηγίας, αλλά και στα εκτελεστικά του ως νόμου Προεδρικά Διατάγματα και Υπουργικές Αποφάσεις. Ιδιαίτερης μνείας τυγχάνουν συγκεκριμένα άρθρα του Ν. 3898/2010, που χρήζουν περαιτέρω ανάλυσης, ενώ στην συνέχεια θα αναλυθούν ειδικότερα δικονομικά ζητήματα που ανακύπτουν (εκτελεσιτότητα, αναστολή προθεσμίας παραγραφής κλπ). Κομμάτι της εισήγησης αφιερώνεται στην αυτή καθ' αυτή τη διαδικασία της Διαμεσολάβησης, τον ρόλο και τα προσόντα του Διαμεσολαβητή, τον ρόλο των πληρεξούσιων δικηγόρων, αλλά και για τον τρόπο ενημέρωσης του κοινού.

Στο δεύτερο μέρος θα επικεντρωθούμε στην Ιατρική Διαμεσολάβηση, και συγκεκριμένα στην ιδιαίτερη φύση, τη διαδικασία και τα οφέλη αυτής. Αρχικά, θα αναφερθούμε στις περιπτώσεις αστικής ιατρικής ευθύνης που υπάγονται στη Διαμεσολάβηση και στο ρόλο που διαδραματίζει η σωστή επικοινωνία στη πρόληψη και διευθέτηση των διαφορών. Τέλος, θα παρουσιάσουμε με παραδείγματα, την εμπειρία των χωρών του εξωτερικού στην Ιατρική Διαμεσολάβηση (υποθέσεις *medical malpractice*).

Ακολουθούν συμπερασματικές παρατηρήσεις.

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

1. Έννοια, Φύση, Σκοπός και Πλεονεκτήματα του θεσμού της Διαμεσολάβησης

Η Διαμεσολάβηση είναι μια πραγματική αλλαγή νοοτροπίας και τρόπου προσέγγισης των διαφορών, που γεννάει ελπίδες και υποχρεώσεις για το μέλλον και διαθέτει ανεκμετάλλευτο δυναμικό ως μέθοδος επίλυσης των διαφορών.

Μια σύγχρονη έννομη τάξη οφείλει να προσφέρει στους πολίτες περισσότερους από έναν τρόπους επίλυσης των διαφορών τους, οι οποίοι συνδέονται με διαφορετικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Με τον τρόπο αυτό διευκολύνεται η δυνατότητα επιλογής, εκείνης ακριβώς της λύσης που προσήκει στην εκάστοτε περίπτωση. Πράγματι, όλες οι διαφορές δεν είναι επιδεκτικές επίλυσης με το ίδιο πάντα μέσο. Υπάρχουν λ.χ. διαφορές που έχουν αναχθεί από τα μέρη σε θέμα αρχής, ώστε η δικαστική απόφαση να αποτελεί τον μόνο κατάλληλο τρόπο για την αυθεντική επίλυσή τους. Υφίστανται, όμως και διαφορές ως προς τις οποίες η σχετικότητα της ορθής λύσης, η ύπαρξη επαγγελματικών σχέσεων, οι σχέσεις γειτονίας, οι οικογενειακές σχέσεις κλπ., αναδεικνύουν την από κοινού διευθέτηση ως το ενδεδειγμένο μέσο². Η υπαγωγή μιας διαφοράς σε διαμεσολάβηση συντελεί στην συγκεκριμενοποίηση του αντικειμένου της διαφοράς, την ανίχνευση και τον προσδιορισμό των πραγματικών συμφερόντων των μερών, την τοποθέτηση των απόψεων και των προσδοκιών τους σε ένα ρεαλιστικότερο επίπεδο, την αποκλιμάκωση της έντασης και τον έλεγχο της δυνατότητας επίτευξης μιας λογικής συμφωνίας, η οποία θα τηρηθεί οικειοθελώς και η οποία εξασφαλίζει τη φιλική και σταθερή σχέση μεταξύ των μερών. Η

² βλ. Αιτιολογική έκθεση του προσχεδίου για τη Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, σελ. 1.

διαμεσολάβηση μπορεί να οδηγήσει σε αμοιβαίως και πραγματικά επικερδείς λύσεις³, οι οποίες διαμορφώνονται από τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους.

Ιδιαίτερη δε σημασία πρέπει να αποδοθεί στη διαφύλαξη της κοινωνικής ειρήνης με τη διευθέτηση της διαφοράς ως αποτέλεσμα της σύμμετρης και φιλικής ικανοποίησης των κατ' ιδίαν συμφερόντων των μερών και της διάθεσής τους να συνεχίσουν την επιχειρηματική ή άλλη συνεργασία τους προς όφελος των ιδίων και του ευρύτερου επαγγελματικού ή κοινωνικού τους χώρου⁴.

Τι είναι, όμως, η Διαμεσολάβηση; Ποια είναι τα ιδιαίτερα γνωρίσματα της διαδικασίας, τα οποία τη διαφοροποιούν από την προσφυγή στα Δικαστήρια αλλά και από τους υπόλοιπους τρόπους εναλλακτικής επίλυσης των διαφορών;

I. Τι είναι η Διαμεσολάβηση:

α) Έννοια Διαμεσολάβησης.

Η Διαμεσολάβηση είναι η αναζήτηση, από τα αντιμαχόμενα μέρη μιας διαφοράς, μιας συμβιβαστικής λύσης μέσω κοινά αποδεκτής διαδικασίας και σε ουδέτερο τόπο, παρουσία και με τη βοήθεια ενός τρίτου προσώπου, του διαμεσολαβητή. Έτσι διασφαλίζεται η επίλυση της διαφοράς ταχύτερα και οικονομικότερα σε σύγκριση με τις παραδοσιακές, ενώπιον δικαστηρίων, διαδικασίες.

Στην διαδικασία αυτή κεντρικό ρόλο κατέχει ο Διαμεσολαβητής, ο οποίος, λόγω των ιδιαίτερων τεχνικών που χρησιμοποιεί, ενεργεί ως καταλύτης και επιτρέπει, συχνά στο διάστημα μιας ημέρας, την επίλυση της διαφοράς, ακόμα και όταν οι προηγηθείσες διαπραγματεύσεις, είτε μεταξύ των ίδιων των μερών είτε μεταξύ των δικηγόρων τους, αποτύχουν.

³ βλ. Πικραμμένος Τ., «Η επίλυση των διαφορών χωρίς προσφυγή στα Δικαστήρια», Δ.Α.Ε. & Ε.Π.Ε.1.10.2007, σελ.44.

⁴ βλ. Αιτιολογική έκθεση του προσχεδίου για τη Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, σελ.2.

Η Διαμεσολάβηση βασίζεται στη τήρηση βασικών αρχών που πηγάζουν από ηθικές αξίες, και συγκεκριμένα βασίζεται στην Ακεραιότητα, την Ανεξαρτησία/ Αμεροληψία, την Εμπιστοσύνη, την Εχεμύθεια και την Καλή Πίστη⁵.

Ας εξετάσουμε, όμως, τις αξίες αυτές πιο αναλυτικά, ξεκινώντας από την αρχή της ακεραιότητας. Η τήρηση της αρχής της ακεραιότητας υποδηλώνει ότι η συμπεριφορά των διαμεσολαβητών θα πρέπει να είναι υπεράνω κάθε υποψίας ή υπόνοιας, εφαρμόζοντας υψηλά πρότυπα συμπεριφοράς στο έργο τους και στις σχέσεις του με τους τρίτους. Απότοκο της ακεραιότητας αποτελεί ο σεβασμός στο πνεύμα της διαμεσολάβησης και των κανόνων δεοντολογίας.

Βασική αρχή της Διαμεσολάβησης είναι και η ανεξαρτησία του Διαμεσολαβητή. Ο Διαμεσολαβητής οφείλει να ενεργεί πάντοτε με τέτοιο τρόπο, ώστε να μη δίνει σε κανέναν το δικαίωμα να αμφισβητεί την ανεξαρτησία του. Οποιοδήποτε γεγονός ενδέχεται να θεωρηθεί ότι επηρεάζει την ανεξαρτησία του θα πρέπει να μην το αποκρύπτει, αλλά να το γνωστοποιεί αμέσως⁶. Η ανεξαρτησία των Διαμεσολαβητών δεν περιορίζεται μόνο σε σχέση με τους προσφεύγοντες στη διαμεσολάβηση, αλλά και με άλλα τυχόν ενδιαφερόμενα μέρη. Προκαταλήψεις, ιδεολογήματα ή ιδεοληψίες, φιλίες ή έχθρες δεν έχουν θέση.

Η ανάγκη για αντικειμενικότητα και αμεροληψία είναι επιτακτική σε κάθε εργασία που σχετίζεται με το έργο της Διαμεσολάβησης. Ο Διαμεσολαβητής θα πρέπει να είναι απελευθερωμένος από κάθε ψήγμα ενστικτώδους συμπάθειας ή συναισθηματικής εγγύτητας προς το ένα μέρος, και παράλληλα, να βρίσκεται σε διαρκή ελεγκτική διαδικασία.

Ομοίως, είναι αναγκαίο για την ίδια την ύπαρξη της διαδικασίας, τα μέρη να εμπιστευτούν τον Διαμεσολαβητή. Η εμπιστοσύνη, όμως, δεν χαρίζεται, αλλά κερδίζεται. Για το λόγο αυτό, ο Διαμεσολαβητής θα πρέπει να

⁵ βλ. Ρίζος Κ., Δικαστής, «Ο κώδικας δεοντολογίας του Διαμεσολαβητή», σε « Η Διαμεσολάβηση στις Αστικές και Εμπορικές Διαφορές», επιμ. Αναστασοπούλου Ι., Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 245 επομ.

⁶ βλ. Ρίζος Κ., «Διαμεσολάβηση: Η εναλλακτική επίλυση των διαφορών», Δ.Α.Ε & Ε.Π.Ε. 1.11.2009 .

συμπεριφέρεται κατά τέτοιον τρόπο, ώστε να προάγει την εμπιστοσύνη στο πρόσωπό του και να διασφαλίζονται με αυτόν τον τρόπο οι καλές σχέσεις με τα μέρη.

Ένα άλλο στοιχείο στο οποίο στηρίζεται ουσιαστικά η Διαμεσολάβηση είναι η αρχή της εχεμύθειας. Οι Διαμεσολαβητές δεν πρέπει ν' αποκαλύπτουν πληροφορίες προερχόμενες από ή σχετιζόμενες με τη διαδικασία Διαμεσολάβησης, περιλαμβανομένης και της πληροφορίας ότι πρόκειται να λάβει χώρα Διαμεσολάβηση ή ότι έχει ήδη λάβει χώρα, είτε προφορικά είτε γραπτά, παρά μόνο στα πλαίσια που υποχρεούνται από την εθνική νομοθεσία.

Τέλος, ο Διαμεσολαβητής κατά την άσκηση των καθηκόντων του πρέπει να γνωρίζει και να ακολουθεί τις αποδεκτές μεθόδους και πρακτικές της Διαμεσολάβησης, ώστε να προσφέρει έργο ταχύ, οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό⁷. Επίσης, θα πρέπει να γνωρίζει καλά και να εφαρμόζει τις συνταγματικές και νομοθετικά καθιερωμένες αρχές του Δικαίου, και ιδίως τις αρχές της καλής πίστεως, της μη καταχρήσεως δικαιώματος και της επείκειας που ισχύουν για όλους τους πολίτες.

β) Διαμεσολάβηση-Διαφοροποίηση από Διαιτησία/ Διαπραγμάτευση/ Συμφιλίωση.

Η Διαμεσολάβηση είναι μορφή διαπραγμάτευσης μεταξύ των μερών μιας διαφοράς, για την εξεύρεση μιας αμοιβαία επωφελούς και αποδεκτής λύσης, κατά την οποία τα μέρη υποβοηθούνται από έναν ουδέτερο και ειδικά εκπαιδευμένο τρίτο, το Διαμεσολαβητή⁸.

Υπάρχουν πολλές μορφές εναλλακτικής επίλυσης των διαφορών, βασικό χαρακτηριστικό των οποίων είναι η αναζήτηση ιδιωτικής λύσης με την

⁷ Beer Jennifer E. & Stief Eileen, "The mediator's Handbook", New Society Publishers, 1997.p.127.

⁸ βλ. Χαμηλοθώρης Ι., Εφέτης, «Εναλλακτικοί Τρόποι Επίλυσης των Ιδιωτικών Διαφορών», Εκδ. Αντ.Ν. Σάκκουλα, 2000, σελ. 56.

ανάμιξη ενός τρίτου προσώπου⁹. Ανάλογα με το ρόλο και το βαθμό ανάμιξης του τρίτου προσώπου στην επίλυση της διαφοράς διακρίνονται σε : α) διαιτησία (arbitration), όταν η γνώμη του τρίτου δεσμεύει απολύτως τα μέρη ως δικαστική απόφαση, β) σε απλή διμερή διαπραγμάτευση (negotiation), όπου δεν υπάρχει τρίτο πρόσωπο, γ) σε συνδιαλλαγή ή συμφιλίωση (conciliation), στα πλαίσια της οποίας ο τρίτος υποβάλλει σχέδιο επίλυσης της διαφοράς και δ) σε διαμεσολάβηση (mediation), κατά την οποία το τρίτο πρόσωπο απλώς φέρνει σε επαφή με τα μέρη, οργανώνει τον μεταξύ τους διάλογο, τα συμβουλεύει, τα ενθαρρύνει, και δια μέσου των κατάλληλων διαπραγματευτικών τεχνικών τα βοηθάει να καταλήξουν σε μία κοινώς αποδεκτή λύση, χωρίς, όμως, να υποβάλλει ο ίδιος σχέδιο επίλυσης. Ο διαμεσολαβητής δεν επιτρέπεται να προβεί σε οποιαδήποτε υπόδειξη προς τα μέρη, ούτε να επιβάλλει τη δική του γνώμη. Πολλώ δε περισσότερο, να εκτιμήσει την έκβαση της υπόθεσης στο δικαστήριο.

II. Πλεονεκτήματα της Διαμεσολάβησης.

Η επιλογή της διαμεσολάβησης, λόγω των ειδικών χαρακτηριστικών της, προσφέρει στα μετέχοντα μέρη μία σειρά πλεονεκτημάτων. Κατ' αρχάς, θα μπορούσε να σημειωθεί ότι είναι εύκολη η πρόσβαση στη διαδικασία, καθώς δεν υπάρχουν προαπαιτούμενα για την προσφυγή στη διαδικασία της Διαμεσολάβησης, παρά μονάχα η βούληση των μερών.

Η διαδικασία είναι ευέλικτη, γρήγορη, εμπιστευτική και προπαντός μη δεσμευτική, αφού τα μέρη είναι ελεύθερα να αποχωρήσουν όποτε το επιθυμούν. Εντούτοις, είναι προς το συμφέρον τους να προσεγγίσουν τη διαμεσολάβηση με διάθεση να θέσουν τέρμα στη μεταξύ τους διαφορά εντός του προσδιορισμένου χρόνου.

⁹ βλ. Αιτιολογική έκθεση του προσχεδίου για τη Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, σελ.3.

Στη Διαμεσολάβηση, εν αντιθέσει με την απόφαση του Δικαστηρίου, δεν υπάρχουν νικητές και ηττημένοι¹⁰, καθώς κερδίζουν και τα δύο μέρη. Με τη συνδρομή αμερόληπτων και ικανών διαμεσολαβητών τα μέρη επιλύουν τη διαφορά με λύση, η οποία διαμορφώνεται σύμφωνα με τις ανάγκες και τα συμφέροντα αυτών. Το βασικότερο, όμως, είναι ότι αποφεύγεται η αντιδικία και εξοικονομείται χρόνος και χρήμα.

Τέλος, με τη συμφωνία για προσφυγή στη Διαμεσολάβηση δεν θίγονται τα δικαιώματα των μερών¹¹, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος να καταφύγουν σε δικαστήριο, εκτός βέβαια αν η διαμεσολάβηση καταλήξει σε συμφωνία.

2. Ο Θεσμός της Διαμεσολάβησης υπό το πρίσμα του Ν.3898/2010 «Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις».

Με την ψήφιση του νόμου «**Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις**» στις 9/12/2010, η Ελλάδα εισήγαγε το θεσμό της Διαμεσολάβησης (τόσο στις διασυννοριακές διαφορές όσο και σε εθνικές διαδικασίες διαμεσολάβησης) ενσωματώνοντας στο Ελληνικό Δίκαιο την οδηγία 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21^{ης} Μαΐου 2008 «για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις».

¹⁰ Αυλογιάρη Ε., «*Mediation in Business*», περιοδικό Business Partners εκδόσεως Ελληνο-Αμερικανικανικού Επιμελητηρίου Ελλάδος, vol. IX- Νο 49 (Ιούλιος- Αύγουστος 2010), σελ. 16.

¹¹ Άρθρο 11 Ν. 3898/2010 «**Αποτελέσματα της διαμεσολάβησης στην παραγραφή και τις αποσβεστικές προθεσμίες.**

Η προσφυγή στη διαμεσολάβηση κατά τις διατάξεις του άρθρου 3 διακόπτει την παραγραφή και την αποσβεστική προθεσμία ασκήσεως των αξιώσεων, καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας διαμεσολάβησης. Με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 261 επ. ΑΚ η παραγραφή και η αποσβεστική προθεσμία που διακόπηκαν αρχίζουν και πάλι από τη σύνταξη του πρακτικού αποτυχίας της διαμεσολάβησης ή από την επίδοση δήλωσης αποχώρησης από τη διαμεσολάβηση από εκάτερο των μερών στο άλλο μέρος και τον διαμεσολαβητή ή της με οποιονδήποτε τρόπο κατάργησης της διαμεσολάβησης».

I. Αναφορά στην Οδηγία 2008/52/ Εκ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διατήρηση και την ανάπτυξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, εντός του οποίου εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, επιβάλλει τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για τη διασφάλιση καλύτερης πρόσβασης στις δικαστικές, καθώς και τις εξωδικαστικές μεθόδους επίλυσης των διαφορών. Υπό το πλαίσιο αυτό εκδόθηκε η Οδηγία 2008/52/ΕΚ προκειμένου «να διευκολύνει την πρόσβαση στην εναλλακτική επίλυση των διαφορών και να προαγάγει τον φιλικό διακανονισμό τους, ενθαρρύνοντας την προσφυγή στη διαμεσολάβηση και φροντίζοντας για τη δημιουργία ισόρροπης σχέσης μεταξύ της διαμεσολάβησης και των δικαστικών διαδικασιών»¹², με απώτερο στόχο την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, κυρίως όσον αφορά την ύπαρξη διαθέσιμων υπηρεσιών διαμεσολάβησης.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι η διαμεσολάβηση μπορεί να προσφέρει μία οικονομικά αποδοτική και ταχεία εξωδικαστική επίλυση των διαφορών μέσω διαδικασιών προσαρμοσμένων στις ανάγκες των διαδικιών¹³, η εν λόγω Οδηγία επεδίωξε τη θέσπιση μίας νομοθεσίας-πλαισίου που καλύπτει ειδικότερα βασικές πτυχές της πολιτικής δικονομίας.

Με σημείο αναφοράς το αξίωμα ότι η Διαμεσολάβηση δεν θα πρέπει να θεωρείται ως δευτερεύουσα λύση σε σχέση με τη δικαστική διαδικασία υπό την έννοια ότι η τήρηση των συμφωνιών που προκύπτουν από διαμεσολάβηση εξαρτάται από την καλή θέληση των μερών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απεύθυνε

¹² Βλ. άρθρο 1 της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 2008 «για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις».

¹³ Βλ. το στοιχείο 6 του Προοιμίου της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 2008 «για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις».

έκκληση τον Αύγουστο του 2010¹⁴ προς τα κράτη μέλη για τη χρησιμοποίηση της Διαμεσολάβησης ως εναλλακτικού τρόπου διευθέτησης των διασυνοριακών διαφορών.

Στην έκκληση αυτή, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τόνισε τη δυναμική των υφισταμένων κανόνων της Ε.Ε για τη διαμεσολάβηση σε σχέση με τις διασυνοριακές νομικές διαφορές και ότι τα μέτρα αυτά θα αποδώσουν μόνον εφόσον τεθούν σε εφαρμογή από τα κράτη μέλη σε εθνικό επίπεδο. Υποστήριξε ότι οι κανόνες που θέσπισε η Ευρωπαϊκή Ένωση για τη διαμεσολάβηση το Μάιο του 2008 παρέχουν νομικές εγγυήσεις για τη διαμεσολάβηση και εξασφαλίζουν μια διαδικασία υψηλής ποιότητας, μέσω της εκπαίδευσης των διαμεσολαβητών και της εφαρμογής κανόνων δεοντολογίας¹⁵. Μάλιστα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εκπονήσει και εφαρμόζει από την 2.7.2004 Ευρωπαϊκό Κώδικα Δεοντολογίας¹⁶ για τους Διαμεσολαβητές, ο οποίος θεσπίζει μία σειρά αρχών, με τις οποίες «ανεξάρτητοι» διαμεσολαβητές μπορούν οικειοθελώς να αυτοδεσμευτούν, με δική τους ευθύνη^{17,18}.

¹⁴ Βλ. την από 20 Αυγούστου 2010 έκκληση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη χρησιμοποίηση διαμεσολάβησης με σκοπό την εξοικονόμηση χρόνου και χρήματος στις διασυνοριακές νομικές διαφορές, ανακτημένο στις 06-04-2012 και ώρα 17:30 από την ιστοσελίδα <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1060&format=HTML&aged=0&language=EL&guiLanguage=en>.

¹⁵ Τα βασικότερα αντικείμενα που καλύπτει η οδηγία είναι: α) Εκπαίδευση Διαμεσολαβητών, β) Τρόποι πρόσβασης των μερών στη Διαμεσολάβηση, γ) εκτελεσιμότητα των συμφωνιών, δ) Εμπιστευτικότητα της Διαμεσολάβησης και ε) Ζητήματα Παραγραφής, βλ. εκτενέστερα Zdrahalova L., Εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, «Παρουσίαση του Σχεδίου Οδηγίας "Περί Διαμεσολάβησης στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις"», σε «Η Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές», Ελληνικό Κέντρο Διαμεσολάβησης & Διατησίας, σελ. 279.

¹⁶ Ο Ευρωπαϊκός Κώδικας Δεοντολογίας δεν έχει περιβληθεί κάποιο νομικό τύπο, δεν έχει δεσμευτική ισχύ και η τήρηση των κατευθυντήριων αρχών που θέτει επαφίεται στην βούληση των διαμεσολαβητών.

¹⁷ Εισαγωγικό Σημείωμα για τον Ευρωπαϊκό Κώδικα δεοντολογίας Διαμεσολαβητών, διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.pdf.

¹⁸ Στην Ελλάδα ο Κώδικας Δεοντολογίας Διαμεσολαβητών θεσπίστηκε με την Υ.Α. με Αριθ. Πρωτ. 109088 οικ./12.12.2011 "Διαδικασία αναγνώρισης τίτλων διαπίστευσης διαμεσολαβητών - Θέσπιση Κώδικα Δεοντολογίας διαπιστευμένων διαμεσολαβητών και Καθορισμός κυρώσεων για παραβάσεις αυτού", η οποία εκδόθηκε σε εκτέλεση του άρθρου 7 παρ. 2 β' του ν. 3898/2010 «Διαμεσολάβηση σε Αστικές και Εμπορικές Υποθέσεις» και

Στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω Οδηγίας εμπίπτουν μόνο οι διαφορές διασυννοριακής φύσεως, χωρίς, όμως, να αποκλείεται η δυνατότητα των κρατών μελών να εφαρμόζουν τις διατάξεις της Οδηγίας και σε εσωτερικές διαδικασίες διαμεσολάβησης. Τούτο έπραξε και η Ελληνική Πολιτεία, ακολουθώντας το γενικότερο πνεύμα της Οδηγίας για εισαγωγή του θεσμού εντός των κρατών-μελών¹⁹, και ενσωμάτωσε την Ευρωπαϊκή Οδηγία, τόσο για διασυννοριακές, όσο και για εθνικές διαφορές.

II. Ορισμός της Διαμεσολάβησης κατά το Ν. 3898/2010.

Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 4 του Ν. 3898/2010, «ως διαμεσολάβηση νοείται διαρθρωμένη διαδικασία ανεξαρτήτως ονομασίας, στην οποία δύο ή περισσότερα μέρη μια διαφοράς επιχειρούν εκουσίως να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με την επίλυση της διαφοράς τους, με τη βοήθεια διαμεσολαβητή. Στην έννοια αυτή δεν περιλαμβάνεται η απόπειρα συμβιβασμού που γίνεται από τον Ειρηνοδίκη ή το δικαστήριο κατά τη διάρκεια της δίκης, σύμφωνα με τα άρθρα 208επ. και 233 παράγραφος 2ΚΠολ.Δ.»²⁰.

αποτελεί νόμο του κράτους. Επομένως, η τήρησή αυτού είναι υποχρεωτική και δεσμευτική από όλους τους διαπιστευμένους διαμεσολαβητές, η δε παραβίαση των υποχρεώσεων που θέτει, επισύρει κυρώσεις.

Οι αρχές που θέτει ο ελληνικός Κώδικας Δεοντολογίας Διαμεσολαβητών, καλύπτουν τα προσόντα, τον διορισμό και την αμοιβή των διαμεσολαβητών, την προώθηση των υπηρεσιών τους, την ανεξαρτησία και την αμεροληψία τους, τη συμφωνία διαμεσολάβησης και τον κανόνα της εμπιστευτικότητας.

¹⁹ Χαρακτηριστική προς τούτο είναι η φράση της Επιτρόπου για τα θέματα δικαιοσύνης και αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κας Viviane Reding : «Καλώ τα κράτη μέλη να δείξουν φιλοδοξία και να υιοθετήσουν γρήγορα τους κανόνες της ΕΕ για τη διαμεσολάβηση: τουλάχιστον θα πρέπει να καταστεί δυνατός ο φιλικός διακανονισμός διασυννοριακών διαφορών. Αλλά γιατί να σταματήσουμε εκεί; Γιατί να μην ισχύουν τα ίδια μέτρα και σε εθνικό επίπεδο; Τελικά, αυτοί που θα ωφεληθούν είναι οι πολίτες και οι επιχειρήσεις, οι κοινωνίες και οι οικονομίες και το ίδιο το σύστημα δικαιοσύνης». Βλ. εκτενέστερα Αυλογιάρη Ε., «Το πρώτο διεθνές συνέδριο Διαμεσολάβησης στη Λισαβόνα- Παγκόσμια υπόσχεση αρμονικής επίλυσης διαφορών», Δ.Α.Ε. & Ε.Π.Ε. 1.12.2010, σελ. 45, και την από 20 Αυγούστου 2010 έκκληση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη χρησιμοποίηση διαμεσολάβησης, ο.π. υποσημείωση υπ' αριθμ. 6.

²⁰ Το άρθρο 3 της οδηγίας 2008/52/ΕΚ ορίζει ότι «ως διαμεσολάβηση νοείται διαρθρωμένη διαδικασία ανεξαρτήτως ονομασίας, στην οποία δύο ή περισσότερα μέρη μιας διαφοράς επιχειρούν εκουσίως να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με την επίλυση της διαφοράς τους, με τη βοήθεια διαμεσολαβητή. Η διαδικασία αυτή μπορεί να κινηθεί με

III. Υπαγόμενες Διαφορές στη Διαμεσολάβηση²¹.

Στη Διαμεσολάβηση, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 2 του Ν. 3898/2010 μπορούν να υπαχθούν διαφορές ιδιωτικού δικαίου με συμφωνία των μερών, αν αυτά έχουν την εξουσία να διαθέτουν το αντικείμενο της διαφοράς. Στο σημείο αυτό ο νόμος απομακρύνεται από το κείμενο της Οδηγίας, η οποία κάνει λόγο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις²², και ευθυγραμμίζεται με τις διατάξεις των άρθρων 1 («Δικαιοδοσία πολιτικών Δικαστηρίων») και 876 του Κ.Πολ.Δ («Διαιτησία»), οι οποίες, και ιδίως η τελευταία αποβλέπει σε δύο στοιχεία, προκειμένου να υπαχθεί μία διαφορά στη διαιτησία, να πρόκειται για ιδιωτικού δικαίου διαφορά και να διαθέτουν τα μέρη την εξουσία διάθεσης, να επιτρέπεται δηλαδή, κατά το ουσιαστικό δίκαιο για τη διαφορά αυτή να καταρτιστεί συμβιβασμός²³.

Ενδεικτικά διαφορές που μπορούν να υπαχθούν στη διαμεσολάβηση είναι οι αστικές, εμπορικές, οικογενειακές, κληρονομικές και εργατικές διαφορές, υποθέσεις αστικής ιατρικής ευθύνης, διενέξεις επί των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας κλπ.

πρωτοβουλία των μερών, να προταθεί ή να διαταχθεί από δικαστήριο ή να προβλέπεται από το δικαιοκράτους μέλους. Η έννοια αυτή περιλαμβάνει τη διαμεσολάβηση εκ μέρους δικαστή που δεν έχει επιληφθεί τυχόν δικαστικών διαδικασιών σχετικών με την εν λόγω διαφορά. Δεν περιλαμβάνει τις απόπειρες που γίνονται από το δικαστήριο ή τον δικαστή που έχει επιληφθεί της υπόθεσης για την επίλυση διαφοράς κατά τη διάρκεια της σχετικής με την εν λόγω διαφορά δίκης».

²¹ Άρθρο 2 του Ν. 3898/2010 «Διαφορές ιδιωτικού δικαίου μπορούν να υπαχθούν σε διαμεσολάβηση με συμφωνία των μερών, αν αυτά έχουν την εξουσία να διαθέτουν το αντικείμενο της διαφοράς».

²² Σύμφωνα με το στοιχείο 10 του Προοιμίου της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ, « η παρούσα οδηγία θα πρέπει να εφαρμόζεται στις διαδικασίες δύο ή περισσότερα μιας διασυνοριακής διαφοράς επιχειρούν εκουσίως να καταλήξουν σε φιλική συμφωνία σχετικά με την επίλυση της διαφοράς τους με τη βοήθεια διαμεσολαβητή. Θα πρέπει να εφαρμόζεται στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Ωστόσο δεν θα πρέπει να τυγχάνει εφαρμογής όσον αφορά δικαιώματα και υποχρεώσεις ως προς τα οποία τα μέρη δεν έχουν την ελευθερία να αποφασίζουν βάσει του οικείου εφαρμοστέου δικαίου. Τέτοια δικαιώματα και υποχρεώσεις αποτελούν ιδιαίτερα συχνό φαινόμενο στο οικογενειακό και το εργατικό δίκαιο».

²³ βλ. όμως το άρθρο 4 του γερμανικού σχεδίου νόμου της 8.12.2010 για την προαγωγή της διαμεσολάβησης και άλλων μορφών εξώδικης επίλυσης διαφορών (Gesetzesentwurf zur Förderung der Mediation und andere Verfahren der außergerichtlichen Konfliktbeilegung Mediationgesetz), το οποίο επιτρέπει την εφαρμογή της διαμεσολάβησης και επί των οικογενειακών διαφορών, αλλά και σε υποθέσεις της εκούσιας δικαιοδοσίας, και απομακρύνεται από την οδηγία που κάνει λόγο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

IV. Πολιτική Δικονομία και Διαμεσολάβηση

α) Αναστολή της προθεσμίας παραγραφής

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 11 του Ν. 3898/2010, η προσφυγή στη Διαμεσολάβηση κατά τις διατάξεις του άρθρου 3 Ν. 3898/2010 διακόπτει την παραγραφή και την αποσβεστική προθεσμία ασκήσεως των αξιώσεων, καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας διαμεσολάβησης²⁴. Με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 261 επ. ΑΚ, η παραγραφή και η αποσβεστική προθεσμία που διακόπηκαν αρχίζουν και πάλι από τη σύνταξη πρακτικού αποτυχίας της διαμεσολάβησης ή από την επίδοση δήλωσης αποχώρησης από τη διαμεσολάβηση από κάθε ένα από τα μέρη στο άλλο μέρος και τον διαμεσολαβητή ή της με οποιονδήποτε τρόπο κατάργησης της διαμεσολάβησης.

Το μέτρο αυτό ευνοεί ιδιαίτερα τη Διαμεσολάβηση, διότι όσοι προσφεύγουν σε αυτή θα ξέρουν ότι κατά τη διάρκειά της δεν θα παραγράφεται η δικαστική αξίωση των δικαιωμάτων τους^{25, 26}.

²⁴ Εναρμόνιση με την πρόταση της Κοινοτικής οδηγίας όπου για τις διασυνοριακές διαφορές, σε περίπτωση διενέργειας Διαμεσολάβησης, θα αναστέλλονται οι προθεσμίες παραγραφής των δικαιωμάτων των μερών.

²⁵ άρθρο 3 του Ν. 3898/2010 « **Προσφυγή στη διαμεσολάβηση** 1. Διαμεσολάβηση είναι δυνατή: α) αν τα μέρη συμφωνούν να προσφύγουν σε διαδικασία διαμεσολάβησης πριν ή κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας, β) αν κληθούν να προσφύγουν στη διαμεσολάβηση σύμφωνα με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου, γ) αν διαταχθεί διαμεσολάβηση από δικαστήριο άλλου κράτους-μέλους ή δ) αν επιβάλλεται υποχρεωτικά διαμεσολάβηση με νόμο. Η προσφυγή στη διαμεσολάβηση αποκλείει προσωρινά και μέχρι περατώσεώς της, τη διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων. 2. Το δικαστήριο στο οποίο είναι εκκρεμής η υπόθεση μπορεί σε κάθε στάση της δίκης, ανάλογα με την περίπτωση και λαμβάνοντας υπόψη όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης, να καλεί τα μέρη να προσφύγουν στη διαμεσολάβηση για να επιλύσουν τη διαφορά. Εφόσον τα μέρη συμφωνούν το δικαστήριο αναβάλλει υποχρεωτικά τη συζήτηση της υπόθεσης σε δικάσιμο μετά την πάροδο τριμήνου και όχι πέραν του εξαμήνου».

²⁶ Βλ. εκτενέστερα Άνθιμος Α. , «Η εκτέλεση των προκυπτούσων από τη Διαμεσολάβηση συμφωνιών», σε «Η Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές διαφορές», Ελληνικό Κέντρο Διαμεσολάβησης & Διαιτησίας, Νομική Βιβλιοθήκη 2011, σελ. 120, & Καλαβρός Γ. «Πολιτική Δικονομία- Γενικό Μέρος Διαδικασία στα πρωτοβάθμια Δικαστήρια», ο.π. σελ. 26 επομ.

β) Εκτελεσιμότητα των συμφωνιών.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 9 του ν. 3898/2010, ο διαμεσολαβητής συντάσσει πρακτικό διαμεσολάβησης που πρέπει να περιέχει: α) το όνομα και το επώνυμο του διαμεσολαβητή, β) τον τόπο και το χρόνο της διαμεσολάβησης, γ) τα ονόματα και τα επώνυμα εκείνων που έλαβαν μέρος στη διαδικασία της διαμεσολάβησης, δ) τη συμφωνία για τη διαμεσολάβηση, με βάση την οποία διεξήχθη η διαμεσολάβηση, ε) τη συμφωνία στην οποία κατέληξαν τα μέρη κατά τη διαμεσολάβηση ή τη διαπίστωση της αποτυχίας της διαμεσολάβησης, καθώς και την αιτία της διαφοράς.

Μετά το πέρας της διαδικασίας διαμεσολάβησης το πρακτικό υπογράφεται από τον διαμεσολαβητή, τα μέρη και τους πληρεξούσιους δικηγόρους τους. Το πρωτότυπο αυτού κατατίθεται, εφόσον ένα τουλάχιστον των μερών το ζητήσει, με επιμέλεια του διαμεσολαβητή στη γραμματεία του μονομελούς πρωτοδικείου της περιφέρειας, όπου διεξήχθη η διαμεσολάβηση. Κατά την κατάθεση, ο ενδιαφερόμενος υποβάλλει παράβολο υπέρ του Δημοσίου, το ύψος και η αναπροσαρμογή του οποίου καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Σε περίπτωση αποτυχίας της διαμεσολάβησης το πρακτικό μπορεί να υπογράφεται μόνο από τον διαμεσολαβητή.

Από την κατάθεση στη γραμματεία του μονομελούς πρωτοδικείου το πρακτικό διαμεσολάβησης, εφόσον περιέχει συμφωνία των μερών για ύπαρξη αξίωσης που μπορεί να εκτελεσθεί αναγκαστικά, αποτελεί εκτελεστό τίτλο σύμφωνα με το άρθρο 904 παράγραφος 2 εδάφιο γ' ΚΠολΔ.

Από τα ως άνω προκύπτει ότι λαμβάνεται μέριμνα, εφόσον τα μέρη το επιθυμούν, για τη θεώρηση του πρακτικού διαμεσολάβησης, που περιέχει συμφωνία των μερών για την ύπαρξη αξίωσης που μπορεί να εκτελεστεί αναγκαστικά, ως πρακτικό συμβιβασμού κατά την έννοια του άρθρου 904 παρ.2 περ. δ' Κ.Πολ.Δ.

Η παρούσα διάταξη υιοθετεί πλήρως την άποψη που ακολουθείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία ενσωματώνεται και στο άρθρο 5 της

πρότασης της Οδηγίας 58/2008/ΕΚ όπου αναφέρεται «...τα κράτη μέλη φροντίζουν ώστε κατόπιν αιτήσεως των μερών μια συμφωνία διακανονισμού που επιτογχάνεται μετά το πέρας της Διαμεσολάβησης να μπορεί να επικυρωθεί μέσω δικαστικής ή άλλης απόφασης...».

Αναφορικά δε με την εκτελεσιμότητα των αποφάσεων της Διαμεσολάβησης, έχουν υποστηριχθεί δύο απόψεις, οι οποίες είναι σημαντικό να αναφερθούν, προκειμένου να γίνει αντιληπτή η λειτουργία του θεσμού.

Κατά την πρώτη άποψη, η εκτελεσιμότητα δεν είναι απαραίτητη, ούτε χρήσιμη και κατά μείζονα λόγο, φυσικά, ούτε η περιαφή του εκτελεστήριου τύπου. Καταρχάς, επειδή αντιφάσκει προς το όλο οικοδόμημα της Διαμεσολάβησης, η οποία αποτελεί συναινετική επίλυση και όχι επιβαλλόμενη απόφαση. Δεύτερον, επειδή ενδέχεται να προκαλέσει-κατά το τελικό στάδιο των διαπραγματεύσεων και λίγο πριν την κατάρτιση της οριστικής συμφωνίας-δυσοπιστία μεταξύ των μερών. Και τρίτον, επειδή είναι πιθανό να απαιτήσει και ένα νέο στάδιο Διαμεσολάβησης, λίγο πριν από το τέλος των Διαπραγματεύσεων, αναφορικά με το εύρος της εκτελεσιμότητας και την ενδεχόμενη αύξηση των εξόδων που θα προκύψουν από τις νέες διαπραγματεύσεις²⁷

Κατά τη δεύτερη άποψη²⁸, η περιαφή του εκτελεστήριου τύπου είναι απαραίτητη εφόσον όμως συμφωνούν τα μέρη: πρώτον, για τη διαφύλαξη των αποτελεσμάτων της Διαμεσολάβησης, δεύτερον, για την αποφυγή περιττών δαπανών στην προσπάθεια επιβολής των συμφωνηθέντων στην περίπτωση που κάποιο από τα μέρη αλλάξει γνώμη στη συνέχεια και τρίτον, για την αποφυγή ευτελισμού της διαδικασίας Διαμεσολάβησης από επιτήδειους με στόχο την παρέλκυση της διαφοράς²⁹.

²⁷ Υπέρ της άποψης αυτής έχουν ταχθεί το City Disputes Panel και το Chartered Institute of Arbitration από το Ηνωμένο Βασίλειο, όπως και ο Γαλλικός Σύνδεσμος Διαμεσολαβητών.

²⁸ Την άποψη υιοθέτησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ελλάδα.

²⁹ Βλ. Άνθιμος, Α., «Η εκτέλεση των προκλιπτοσών από τη Διαμεσολάβηση συμφωνιών», σε «Η Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές διαφορές», ο.π. σελ. 119

γ) Ρήτρα Διαμεσολάβησης και δεσμευτική ισχύ αυτής.

Όταν σε μία σύμβαση έχει προβλεφθεί ρήτρα, η οποία προβλέπει ρητά τη διενέργεια Διαμεσολάβησης, και στη συνέχεια, ανακόπτει διαφορά μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, θα έχουν αυτά την υποχρέωση να υπαγάγουν τη διαφορά τους στη συγκεκριμένη διαδικασία επίλυσης διαφοράς, όπως προβλέπει η ρήτρα, ή θα μπορούν να επιδιώξουν απευθείας τη δικαίωσή τους δικαστικά, χωρίς να διενεργήσουν Διαμεσολάβηση;

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 3898/2010: Διαφορές ιδιωτικού δικαίου μπορούν να υπαχθούν σε διαμεσολάβηση με συμφωνία των μερών, αν αυτά έχουν την εξουσία να διαθέτουν το αντικείμενο της διαφοράς. Η συμφωνία υπαγωγής της διαφοράς στη διαμεσολάβηση αποδεικνύεται με έγγραφο ή από τα πρακτικά του δικαστηρίου στην περίπτωση της παραγράφου 2 του άρθρου 3 και διέπεται από τις διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου για τις συμβάσεις.

Με τη διάταξη αυτή οριοθετείται το πεδίο εφαρμογής της διαδικασίας διαμεσολάβησης στις ιδιωτικού δικαίου διαφορές στις οποίες επιτρέπεται κατά το ουσιαστικό δίκαιο να συνομολογηθεί συμβιβασμός. Η συμφωνία δε υπαγωγής της διαφοράς στη διαμεσολάβηση πρέπει να αποδεικνύεται εγγράφως, χάριν της νομικής ασφάλειας ως προς τη συμφωνία αυτή, αλλά και της προστασίας των μερών, ενόψει της υποχρέωσης που αναλαμβάνουν για τη φυσική παρουσία τους στη διαμεσολαβητική προσπάθεια και τη συμμετοχή τους σε αυτή με καλή πίστη. Η συμφωνία αυτή, σύμφωνα και με την αιτιολογική έκθεση του σχεδίου νομού, διέπεται από τις διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου.

Στο σημείο αυτό, θα ήταν σκόπιμο να προβούμε σε διαχωρισμό³⁰ μεταξύ α) της έγγραφης συμφωνίας στην οποία αναφέρεται το ως άνω άρθρο, για υπαγωγή στη διαμεσολάβηση, που υπογράφεται από τα μέρη λίγο πριν ξεκινήσει η διαδικασία της συγκεκριμένης διαμεσολάβησης, και στους

³⁰ Αυλογιάρη Ε., «Διαμεσολάβηση σε Αστικές και Εμπορικές υποθέσεις», Αρμενόπουλος, έτος 64^ο, τεύχος 12 (Δεκέμβριος 2010), σελ. 1950.

κανόνες που τη διέπουν και β) της ρήτηρας προσφυγής σε μελλοντική διαμεσολάβηση για διαφορές που ενδέχεται να δημιουργηθούν στα πλαίσια συγκεκριμένης έννομης σχέσης (απουσία ειδικής νομοθετικής ρύθμισης).

Τόσο, στον ελληνικό νόμο για την διαμεσολάβηση, όσο και στην Ευρωπαϊκή Οδηγία το ζήτημα της δεσμευτικότητας ή μη της ρήτηρας για προσφυγή σε μελλοντική διαμεσολάβηση δε ρυθμίζεται³¹. Αντίθετα, στην Ευρώπη οι χώρες που αναγνωρίζουν δεσμευτική ισχύ σε αυτές τις ρήτηρες, είναι η Γαλλία³², η Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Σουηδία.

Σύμφωνα δε με απόψεις που έχουν υποστηριχθεί, για τη δεσμευτικότητα της ρήτηρας Διαμεσολάβησης, στην περίπτωση της ρήτηρας για μελλοντική διαμεσολάβηση δεν εμποδίζεται κατά τη γένεση της διαφοράς, η προσφυγή στη δικαιοσύνη (άρθρο 8 εδ. 1 και 20 παρ. 1 του Συντάγματος). Όπως αναφέρεται και στην Αιτιολογική Έκθεση για το σχέδιο νόμου «..η ύπαρξη συμφωνίας για προσφυγή στη διαμεσολάβηση δεν συνεπάγεται δικονομικές συνέπειες, όπως συμβαίνει στη συμφωνία για διαιτησία». Στο πλαίσιο αυτό η συμφωνία των μερών για διαμεσολάβηση θεμελιώνει γνήσια αναβλητική ένσταση ουσιαστικού δικαίου, η οποία αφορά το νόμο βάσιμο της αξίωσης και όχι το παραδεκτό³³.

Βέβαια αν λάβουμε υπ' όψη τον εθελοντικό χαρακτήρα της Διαμεσολάβησης και το γεγονός ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την υπαγωγή στη διαμεσολάβηση και την επιτυχία αυτής, είναι η θέληση και των δύο μερών για υπαγωγή να υπάρχει κατά τη χρονική στιγμή που ανακύπτει η διαφορά, θα προσανατολιστούμε στην άποψη, τα μέρη -όταν υπάρχει ρήτρα μελλοντικής υπαγωγής, - να επαναλάβουν εγγράφως την θέλησή τους για

³¹ Henry S., Γενική Γραμματέας του Centre de Mediation et d' Arbitrage de Paris (CMAP), «Το ισχύον καθεστώς στην Ευρώπη», σε «Η Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές διαφορές», ο.π. σελ. 118.

³² Απόφαση σταθμός, 14.02.2003, Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, σύμφωνα με την οποία, τα μέρη υποχρεούνται να υπαχθούν στη Διαμεσολάβηση, αν αυτή προβλέπεται στη σύμβασή τους. Αν αποσταθούν στη Δικαιοσύνη χωρίς να έχουν διενεργήσει τη Διαμεσολάβηση, ο δικαστής οφείλει να απορρίψει την αγωγή τους ως απαράδεκτη.

³³ Βλ. έκθεση επί του Νομοσχεδίου και Κ.Χριστοδούλου, Η οδηγία για τη διαμεσολάβηση στις ιδιωτικές διαφορές, ΝοB 2010,287,294

υπαγωγή της συγκεκριμένης πλέον διαφοράς στη Διαμεσολάβηση. Σε κάθε δε περίπτωση πρέπει να εξετασθεί αν η αθέτηση της συμφωνίας για μελλοντική διαμεσολάβηση γεννά ενδοσυμβατική ευθύνη και αν ναι, υπό ποιες προϋποθέσεις.

V. Διαδικασία διαμεσολάβησης (άρθρο 8 Ν. 3898/2010) & Απόρρητο αυτής (άρθρο 10 Ν. 3898/2010).

Αν και η διαδικασία της Διαμεσολάβησης στην Ευρώπη χαρακτηρίζεται από την έλλειψη από κάθε τοπικότητας και ρύθμισης με δικονομικούς κανόνες, ο Ν. 3898/2010 εμπεριέχει συγκεκριμένες διατάξεις που καθορίζουν τον τρόπο διεξαγωγής της διαδικασίας, τον τρόπο με τον οποίο θα αναγνωρισθεί και θα εκτελεστεί μία απόφαση. Το πνεύμα, όμως, του άρθρου 8 του ν. 3898/2010 που αναφέρεται στη διαδικασία της Διαμεσολάβησης³⁴, δεν αναιρεί τον ελαστικό και ευέλικτο χαρακτήρα της διαδικασίας. Η διαδικασία της διαμεσολάβησης καθορίζεται από το διαμεσολαβητή σε συνεννόηση με τα μέρη, τα οποία μπορούν να τερματίσουν τη διαδικασία οποτεδήποτε επιθυμούν³⁵. Η διαμεσολάβηση αρχίζει με μια κοινή συνάντηση στην οποία τα μέρη αφού ενημερωθούν αναλυτικά από τον διαμεσολαβητή για την διαδικασία της διαμεσολάβησης παρουσιάζουν τις απόψεις τους για τη διαφορά. Η κοινή συνάντηση ακολουθείται από χωριστές συναντήσεις μεταξύ του διαμεσολαβητή και κάθε μέρους, γεγονός που επιτρέπει σε κάθε πλευρά να εξηγήσει εμπιστευτικά τη θέση και τους στόχους της για τη διαμεσολάβηση.

³⁴ Άρθρο 8 Ν. 3898/2010 «1. Στη διαδικασία της διαμεσολάβησης τα μέρη ή ο νόμιμος αντιπρόσωπος ή ο εκπρόσωπός τους, όταν πρόκειται για νομικά πρόσωπα, παρίστανται με πληρεξούσιο δικηγόρο. 2. Ο διαμεσολαβητής ορίζεται από τα μέρη ή από τρίτο πρόσωπο της επιλογής τους. 3. Η διαδικασία της διαμεσολάβησης καθορίζεται από τον διαμεσολαβητή σε συνεννόηση με τα μέρη, τα οποία μπορούν να τερματίσουν τη διαδικασία διαμεσολάβησης οποτεδήποτε επιθυμούν. Η διαδικασία της διαμεσολάβησης έχει εμπιστευτικό χαρακτήρα και δεν τηρούνται πρακτικά. Ο διαμεσολαβητής μπορεί να επικοινωνεί και να συναντάται στο πλαίσιο της διαμεσολάβησης με καθένα από τα μέρη. Πληροφορίες που αντλεί ο διαμεσολαβητής κατά τις επαφές αυτές με το ένα μέρος δεν κοινολογούνται στο άλλο μέρος χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του. 4. Ο διαμεσολαβητής δεν είναι υποχρεωμένος να δεχθεί το διορισμό του και ευθύνεται κατά τη διάρκεια της διαμεσολάβησης μόνο για δόλο».

³⁵ Fisher Roger & Ury William, "Getting to Yes: Negotiating Agreement Without Giving In", 2nd ed.m, Penguin, 1991, p. 34.

Στις συναντήσεις εμφανίζονται τα μέρη ή οι νόμιμοι εκπρόσωποι τους (όταν πρόκειται για νομικά πρόσωπα) μετά του πληρεξούσιου δικηγόρου τους. Οι χωριστές συναντήσεις διεξάγονται σε αυστηρά εμπιστευτική βάση. Τα έγγραφα και οι πληροφορίες που δίδονται στο διαμεσολαβητή αφορούν μόνο τον ίδιο και δεν κοινολογούνται στο άλλο μέρος χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του.

Το άρθρο 8 του ν. 3898/2010 συμπληρώνεται και από την διάταξη του άρθρου 10 του ίδιου νόμου, όπου ορίζεται ότι η διαμεσολάβηση πρέπει να διεξάγεται κατά τρόπο που να μη παραβιάζει το απόρρητο αυτής, εκτός εάν τα μέρη έχουν συμφωνήσουν διαφορετικά. Το απόρρητο της διαδικασίας «κινείται» σε τρία επίπεδα και περιλαμβάνει: α) όλα όσα διαμείβονται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, β) πληροφορίες που αντλεί ο διαμεσολαβητής κατά τις κατ' ιδίαν συναντήσεις αυτού με τα μέρη, γ) το περιεχόμενο της συμφωνίας, στην οποία ενδέχεται να καταλήξουν τα μέρη, εκτός εάν η κοινολόγηση είναι απαραίτητη για την εκτέλεση της συμφωνίας, σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 3 του νόμου και δ) η διεξαγωγή της ίδιας της Διαμεσολάβησης εφόσον τα μέρη το επιθυμούν³⁶.

Όλοι οι μετέχοντες στη διαδικασία, ήτοι ο διαμεσολαβητής, τα μέρη, οι πληρεξούσιοι δικηγόροι αυτών, αλλά και όσοι άλλοι μετέχουν στη διαδικασία, δεσμεύονται να τηρήσουν το απόρρητο της διαδικασίας. Όλοι οι ανωτέρω δεν εξετάζονται ως μάρτυρες κατά την ακροαματική διαδικασία στο Δικαστήριο και δεν υποχρεούνται να προσκομίσουν σε επακολουθούσες δίκες στοιχεία που προκύπτουν από τη διαδικασία της διαμεσολάβησης ή έχουν σχέση με αυτήν, παρά μόνο εφόσον τούτο επιβάλλεται από κανόνες δημόσιας τάξης, κυρίως για να εξασφαλιστεί η προστασία των ανηλίκων ή για να

³⁶ Βλ. εκτενέστερα Άρθρο 4 της Υ.Α. με Αριθ. Πρωτ. 109088 οικ./12.12.2011 «EXEMYΘΕΙΑ. Ο διαμεσολαβητής τηρεί απόρρητες όλες τις πληροφορίες, οι οποίες έχουν προκύψει εκ της αμεσολάβησης ή σε σχέση με αυτήν, συμπεριλαμβανομένου του γεγονότος ότι πρόκειται να διεξαχθεί ή έχει διεξαχθεί διαμεσολάβηση, εκτός αν είναι υποχρεωμένος να πράξει άλλως εξαιτίας διάταξης νόμου ή για λόγους δημόσιας τάξης.

Κάθε πληροφορία η οποία κοινολογείται εμπιστευτικά στον διαμεσολαβητή από ένα μέρος δεν επιτρέπεται να κοινολογείται στα άλλα μέρη, εκτός αν παρέχεται σχετική συγκατάθεση ή η κοινολόγηση της εκάστοτε πληροφορίας είναι υποχρεωτική βάσει του νόμου».

αποφευχθεί ο κίνδυνος να θιγεί η σωματική ακεραιότητα ή η ψυχική υγεία προσώπου³⁷.

VI. Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗ

Ο ρόλος του Διαμεσολαβητή είναι πολύ σημαντικός προκειμένου να επιτύχει ο θεσμός της διαμεσολάβησης³⁸.

Ο Διαμεσολαβητής ο οποίος συχνά αναφέρεται ως «καταλύτης», έχει το διττό ρόλο: να διατηρήσει τους διαύλους επικοινωνίας των μερών ανοικτούς και να διευθύνει τα στάδια της διαδικασίας κατά τέτοιο τρόπο, ώστε η διαπραγμάτευση να εξελιχθεί θετικά και, ιδεωδώς, να καταλήξει σε μία συμφωνία για την επίλυση της διαφοράς. Ο Διαμεσολαβητής διασφαλίζει την τήρηση των αρχών της διαμεσολαβητικής διαδικασίας, που είναι -μεταξύ άλλων- η ελεύθερη συμμετοχή των μερών, η διαχείριση των συναισθημάτων τους, η αυστηρή τήρηση της εμπιστευτικότητας, η ελαστικότητα της μορφής της διαδικασίας, η ισότητα στην αντιμετώπιση των μερών, η αποτελεσματική επικοινωνία, ο μη δεσμευτικός χαρακτήρας όσων διαμείβονται (μέχρι την υπογραφή του συμφωνητικού επίλυσης) και η -καινοτόμος σε σχέση με τη δικαστική και διαιτητική επίλυση διαφορών- μη έκδοση απόφασης από το Διαμεσολαβητή. Ο Διαμεσολαβητής είναι αμερόληπτος, ανεξάρτητος³⁹ και δεν έχει καμία εξουσία να αποφασίζει το δίκαιο και το σωστό, καθώς δεν είναι ούτε δικαστής ούτε διαιτητής, αλλά έργο του είναι μονάχα να διευκολύνει τις

³⁷ Βλ. Καλαβρός Κ., «Πολιτική Δικονομία- Γενικό Μέρος Διαδικασία στα πρωτοβάθμια δικαστήρια» Εκδ. Σάκκουλα, 2012, σελ. 26-27.

³⁸ Άρθρο 4 περ. γ') Ν.3898/2010: «Ως διαμεσολαβητής νοείται τρίτο σε σχέση με τους διαδίκους πρόσωπο, από το οποίο ζητείται να αναλάβει διαμεσολάβηση με κατάλληλο, αποτελεσματικό και αμερόληπτο τρόπο, ανεξαρτήτως του τρόπου με τον οποίο ορίστηκε ή ανέλαβε να τελέσει την εν λόγω διαμεσολάβηση».

³⁹ Άρθρο 8 παρ.3 και 4 του Ν. 3898/2010: «3. Η διαδικασία της διαμεσολάβησης καθορίζεται από τον διαμεσολαβητή σε συνεννόηση με τα μέρη, τα οποία μπορούν να τερματίσουν τη διαδικασία διαμεσολάβησης οποτεδήποτε επιθυμούν. Η διαδικασία της διαμεσολάβησης έχει εμπιστευτικό χαρακτήρα και δεν τηρούνται πρακτικά. Ο διαμεσολαβητής μπορεί να επικοινωνεί και να συναντάται στο πλαίσιο της διαμεσολάβησης με καθένα από τα μέρη. Πληροφορίες που αντλεί ο διαμεσολαβητής κατά τις επαφές αυτές με το ένα μέρος δεν κοινολογούνται στο άλλο μέρος χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του. 4. Ο διαμεσολαβητής δεν είναι υποχρεωμένος να δεχθεί το διορισμό του και ευθύνεται κατά τη διάρκεια της διαμεσολάβησης μόνο για δόλο.»

διαπραγματεύσεις μεταξύ των μερών, ώστε αυτά να καταλήξουν σε μία λύση. Κατά κανόνα ο διαμεσολαβητής εκφράζει την άποψή του μόνο όταν του ζητηθεί από όλα τα μέρη.

Από τα παραπάνω καθίσταται σαφές ότι οι ικανότητες που πρέπει να αναπτύξει ο αποτελεσματικός Διαμεσολαβητής εκτείνονται πέρα από τη Νομική επιστήμη, στην Ψυχολογία και στις Διαπραγματεύσεις. Πρόκειται για την ικανότητα της «ενσυναίσθησης», δηλαδή της ψυχικής κατανόησης του άλλου, την εχεμύθεια, την ενεργητική ακρόαση και την αποτελεσματική χρήση της σιωπής, την υποβολή ανοικτών ερωτήσεων, την απορρόφηση των αρνητικών συναισθημάτων των μερών ώστε να απεμπλακεί η διαδικασία, την ανάλυση των συμφερόντων τους και τον εντοπισμό των πιθανών σημείων ταύτισής τους.

Ο διαμεσολαβητής μπορεί να είναι, προκειμένου περί εσωτερικών διαμεσολαβήσεων, μόνο διαπιστευμένος δικηγόρος⁴⁰. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του Ν. 3898/2010⁴¹, ο δικηγόρος ενώνει στο πρόσωπό του πολλές ιδιότητες που απαντώνται στο ιδεατό πρότυπο του διαμεσολαβητή. Έχει υψηλό επίπεδο νομικών γνώσεων, υπάγεται ήδη σε έναν αυστηρό κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας, δεν αποτελεί κύριο όργανο απονομής δικαιοσύνης με την έννοια της δυνατότητας έκδοσης δεσμευτικών αποφάσεων από τον ίδιο και δεν έχει λόγο να μην εμφορείται από πνεύμα συμφιλίωσης, ενώ παράλληλα διαθέτει εμπειρία συγκρουσιακών καταστάσεων μέσα από την καθημερινή του τριβή στα ακροατήρια των δικαστηρίων».

Αν η διαφορά είναι διασυνοριακή, τα μέρη μπορούν να ορίσουν διαπιστευμένο διαμεσολαβητή που δεν έχει τη δικηγορική ιδιότητα.

⁴⁰ Άρθρο 4 του Ν. 3984/2010 περίπτωση γ) «Ο διαμεσολαβητής πρέπει να είναι δικηγόρος διαπιστευμένος ως διαμεσολαβητής κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 7. Αν πρόκειται για διασυνοριακή διαφορά κατά την έννοια της περίπτωσης α' του παρόντος άρθρου, τα μέρη μπορούν να ορίσουν διαπιστευμένο διαμεσολαβητή που δεν έχει τη δικηγορική ιδιότητα»

⁴¹ Βλ. Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο Νόμου «Διαμεσολάβηση σε Αστικές και Εμπορικές Υποθέσεις», σελ. 2

Πρέπει να επισημανθεί ότι η Οδηγία 2008/52/ΕΚ⁴² δεν περιορίζει την επαγγελματική ιδιότητα του διαμεσολαβητή στους πιστοποιημένους δικηγόρους, όπως το άρθρο 4 του νόμου 3898/2010, το οποίο διαχωρίζει τις εθνικές από τις διασυνοριακές διαφορές. Στις διασυνοριακές διαφορές ο Ν. 3898/2010 ακολουθεί την Οδηγία, ενώ και στις εθνικές διαφορές περιορίζει το διαμεσολαβητή σε δικηγόρο. Τέτοιος περιορισμός της ιδιότητας του διαμεσολαβητή δεν περιλαμβάνεται στο δίκαιο των περισσότερων χωρών που ήδη χρησιμοποιούν την διαμεσολάβηση.

α) Κατάρτιση Διαμεσολαβητών & Δικηγόρων⁴³.

Με το άρθρο 5 του Ν. 3898/2010 ορίζονται ως φορείς κατάρτισης διαμεσολαβητών αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες, που συνιστούν από κοινού ένα τουλάχιστον Δικηγορικός Σύλλογος και ένα τουλάχιστον από τα Επιμελητήρια της Χώρας⁴⁴. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, τα ανωτέρω συμπράττοντα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου επελέγησαν λόγω της επιστημονικής και επαγγελματικής ιδιότητας των μελών τους, που θα αποτελέσουν την δεξαμενή, από την οποία θα προέλθουν οι διαμεσολαβητές.

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι φορείς κατάρτισης διαμεσολαβητών θα αναλάβουν την εκπαίδευση τόσο προσώπων που έχουν την δικηγορική ιδιότητα, όπως τούτο απαιτείται για τη διαμεσολάβηση στις εγχώριες και διασυνοριακές διαφορές, όσο και προσώπων που έχουν άλλη επαγγελματική

⁴² Άρθρο 3β της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ «ως «διαμεσολαβητής» νοείται οιοσδήποτε τρίτος από τον οποίο ζητείται να αναλάβει διαμεσολάβηση με κατάλληλο, αποτελεσματικό και αμερόληπτο τρόπο, ανεξαρτήτως της ονομασίας του ή του επαγγέλματός του στο αντίστοιχο κράτος μέλος και ανεξαρτήτως του τρόπου με τον οποίο ορίστηκε ή ανέλαβε να τελέσει την εν λόγω διαμεσολάβηση».

⁴³ Κατά τον Jacques Salzer, καθηγητή του Πανεπιστημίου Paris IX Dauphine και εκπαιδευτή Διαμεσολαβητών, « Στη διενέργεια αποτελεσματικών διαμεσολαβήσεων το θέμα δεν είναι ο αριθμός των ωρών εκπαίδευσης του Διαμεσολαβητή, αλλά οι ικανότητές του. Εάν τα πρόσωπα διαθέτουν ήδη τις κατάλληλες ικανότητες, δεν υπάρχει λόγος να εκπαιδευτούν, δε νομίζω ότι χρειάζεται».

⁴⁴ Στο τεύχος 65 (Απρίλιος- Ιούνιος 2012) του περιοδικού «Ενώπιον», εκδόσεως του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, ο Πρόεδρος του Δ.Σ.Θ. ανακοίνωσε τη σύσταση φορέα πιστοποίησης διαμεσολαβητών βάσει του Π.Δ. 123/2011, με τη σύμπραξη του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Θεσσαλονίκης, του Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου Θεσσαλονίκης και του Επαγγελματικού Επιμελητηρίου Θεσσαλονίκης.

ιδιότητα, τα οποία θα προσφέρουν υπηρεσίες διαμεσολάβησης μόνο στις διασυννοριακές διαφορές⁴⁵.

Σημειώνεται ότι είναι πραγματικά σημαντικό η κατάρτιση των διαμεσολαβητών να γίνεται από φορείς αξιόπιστους επιστημονικά και επαγγελματικά, παρότι στο εξωτερικό συνήθως οι φορείς κατάρτισης είναι ιδιωτικοί. Πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα από τους δικηγορικούς συλλόγους, ώστε η εκπαίδευση των διαμεσολαβητών να είναι η προσήκουσα και σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα ώστε να έχουμε πραγματικά αξιόλογους διαμεσολαβητές που θα υπηρετήσουν επάξια τον θεσμό.

Εξίσου σημαντική με την κατάρτιση των διαμεσολαβητών είναι και η κατάρτιση των δικηγόρων που υποχρεωτικά⁴⁶ θα συμπαρίσταται μαζί με τους πελάτες τους στη Διαδικασία της Διαμεσολάβησης. Ο ρόλος του δικηγόρου ως παραστάτη του πελάτη του κατά τη διαμεσολάβηση είναι πολύ σημαντικός για την επιτυχή έκβαση αυτής. Ειδικότερα, ο δικηγόρος που θα παρασταθεί, θα πρέπει καταρχάς να πιστεύει ότι ο τρόπος επίλυσης της διαφοράς με διαμεσολάβηση είναι ο καλύτερος για τον πελάτη του τη δεδομένη χρονική στιγμή, και δεύτερον να προσπαθήσει να συμβάλει επιτυχώς στη διαδικασία. Προκειμένου να το επιτύχει αυτό, θα πρέπει να διαθέτει ικανότητες και τεχνικές, οι οποίες, πολλές φορές, είναι διαφορετικές από αυτές που χρησιμοποιεί στα δικαστήρια. Ορισμένες από αυτές ενυπάρχουν στην καθημερινή άσκηση της Δικηγορίας και καλλιεργούνται με αυτή, ενώ άλλες είναι εντελώς αντίθετες. Είναι γεγονός ότι η Δικηγορία ενισχύει την κατανόηση πολύπλοκων καταστάσεων και την υιοθέτηση κριτικής άποψης, που είναι χρήσιμες για τη Διαμεσολάβηση, όμως παράλληλα διευκολύνει την ανθρώπινη ροπή για την άσκηση επιρροής και πειθούς έναντι των άλλων, η

⁴⁵ Βλ. Προεδρικό Διάταγμα 123/2011 (ΦΕΚ Α' 255/2011) «Καθορισμός όρων και προϋποθέσεων αδειοδότησης και λειτουργίας των φορέων κατάρτισης διαμεσολαβητών σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις».

⁴⁶ Σύμφωνα με άρθρο 8 του Ν. 3898/2010 «1. Στη διαδικασία της διαμεσολάβησης τα μέρη ή ο νόμιμος αντιπρόσωπος ή ο εκπρόσωπός τους, όταν πρόκειται για νομικά πρόσωπα, παρίστανται με πληρεξούσιο δικηγόρο».

οποία μπορεί να είναι χρήσιμη ενώπιον ενός δικαστηρίου, θα καταδικάζε όμως μια διαμεσολάβηση σε βέβαιη αποτυχία⁴⁷.

β) Πιστοποίηση Διαμεσολαβητών

Στην παράγραφο 3 του άρθρου 6 του Ν. 3898/2010 ορίζεται ότι η πιστοποίηση των διαμεσολαβητών γίνεται ύστερα από εξετάσεις ενώπιον τριμελούς επιτροπής εξετάσεων, στην οποία συμμετέχουν δύο μέλη της Επιτροπής Πιστοποίησης Διαμεσολαβητών και ένας δικαστικός λειτουργός. Η επιτροπή εξετάσεων ελέγχει, αν οι υποψήφιοι διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες και επαρκή εκπαίδευση από τους φορείς κατάρτισης.

Στο σημείο αυτό πρέπει να διευκρινισθεί ότι σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα πιστοποίησης των διαμεσολαβητών, και δεδομένου ότι η διαμεσολάβηση είναι μεταξύ άλλων και βιωματική διαδικασία, η εξέταση των υποψηφίων διαμεσολαβητών γίνεται με ασκήσεις προσομοίωσης εικονικής διαμεσολάβησης, με υποθέσεις που έχουν δοθεί στους υποψηφίους διαμεσολαβητές και στις οποίες πρέπει να παίξουν τον ρόλο του διαμεσολαβητή. Παράλληλα οι λοιποί εξεταζόμενοι παίζουν τους ρόλους των μερών προκειμένου να βοηθήσουν τη διαδικασία. Οι εξετάσεις αυτές, διαρκούν από μία έως δύο ολόκληρες ημέρες, για πιστοποίηση έως και 18 ατόμων.

Θα μπορούσε, λοιπόν, να προβλεφθεί μεγαλύτερος αριθμός μελών της Επιτροπής Εξετάσεων, καθώς και κριτήριο επιλογής των μελών αυτής, πλην της πιστοποίησης (η οποία συνεπάγεται άρτια εκπαίδευση σε θέματα διαμεσολάβησης), και τη εκπαίδευση αυτών ως εκπαιδευτών διαμεσολαβητών (train the trainers).

⁴⁷ βλ. Αυλογιάρη Ε., «Διαμεσολάβηση και Δικηγόροι», περιοδικό «Ενώπιον» εκδόσεως Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, τεύχος 52, Ιούλιος-Αύγουστος 2009.

Τέλος, για λόγους αμεροληψίας, θα μπορούσε να προβλεφθεί στον κανονισμό λειτουργίας των επιτροπών εξετάσεων της παρ. 3, ότι δεν συμμετέχουν σε αυτές δικηγόροι που είναι μέλη του ίδιου δικηγορικού συλλόγου με τον εξεταζόμενο⁴⁸.

VII. ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΟΙΝΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΣΜΟ ΤΗΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ⁴⁹.

Με το άρθρο 13 Ν. 3898/2010 εξασφαλίζεται η παροχή πληροφοριών στο ευρύ κοινό σχετικά με τον τρόπο, με τον οποίο δύνатаι να έλθει σε επαφή με τους διαμεσολαβητές, προκειμένου να υπάρχει πρόσβαση στη διαδικασία της διαμεσολάβησης⁵⁰.

Πολύ σημαντικός παράγοντας για την επιτυχία του Θεσμού είναι η προώθηση αυτού και από τους δικηγόρους. Στο στοιχείο 25 του Προοιμίου της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ αναφέρεται ότι «*Θα πρέπει (τα κράτη μέλη) να ενθαρρύνουν τους ασκούντες νομικό επάγγελμα να ενημερώνουν τους πελάτες τους σχετικά με τη δυνατότητα διαμεσολάβησης*», καθώς οι δικηγόροι είναι αυτοί που έρχονται πρώτοι σε επαφή με τους πελάτες και είναι στην δική τους διακριτική ευχέρεια να τους ενημερώσουν για την εναλλακτική της

⁴⁸ βλ. Ενημερωτικό Σημείωμα για το σχέδιο νόμου «Για ορισμένα θέματα Διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, στα πλαίσια ένταξης στην Εθνική Νομοθεσία της οδηγίας 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του συμβουλίου 21^{ης} Μαΐου 2008».

⁴⁹ Άρθρο 13 Ν. 3898/2010 «*Ενημέρωση κοινού. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων φροντίζει με κάθε πρόσφορο μέσο, ιδίως μέσω του Διαδικτύου, να παρέχεται πληροφόρηση στο ευρύ κοινό σχετικά με τον τρόπο πρόσβασης σε διαμεσολαβητές*».

⁵⁰ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οργανώνει έναν κύκλο εκδηλώσεων για τη διαμεσολάβηση στην Ελλάδα την περίοδο 2012-13, την διαμόρφωση και πρακτική οργάνωση του οποίου έχει αναλάβει η Ακαδημία Ευρωπαϊκού Δικαίου (ERA). Ο στόχος των εκδηλώσεων είναι η ενημέρωση για το θεσμό όπως ισχύει σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και η παρουσίαση του προσφάτου νομικού πλαισίου στην Ελλάδα. Ο κύκλος εκδηλώσεων θα ξεκινήσει με μια ηλεκτρονική και ενημερωτική εκστρατεία με στόχο την ευαισθητοποίηση για τη διαμεσολάβηση ως εργαλείο και την ανακοίνωση των εκδηλώσεων που θα ακολουθήσουν. Η εναρκτήρια ημερίδα στην Αθήνα προσβλέπει στην ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών στο ευρωπαϊκό πεδίο, ενώ τρία περαιτέρω διαδραστικά εργαστήρια θα διοργανωθούν στην Θεσσαλονίκη, την Πάτρα και το Ηράκλειο με στόχο την πρακτική κατάρτιση στη διαμεσολάβηση.

διαμεσολάβησης. Για το λόγο αυτό, θα μπορούσε ο νομοθέτης, ακολουθώντας το παράδειγμα της Γαλλίας, όπου είναι υποχρεωτικό οι δικηγόροι να ενημερώνουν τους πελάτες τους για τον θεσμό της διαμεσολάβησης, να συμπεριλάβει στο άρθρο αυτό αντίστοιχο όρο.

Β' ΜΕΡΟΣ

ΙΑΤΡΙΚΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

1. Ιατρικό Σφάλμα και διαφορές αστικής ιατρικής ευθύνης που υπάγονται στη Διαμεσολάβηση.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω⁵¹, στο πεδίο εφαρμογής του θεσμού της Διαμεσολάβησης εμπίπτουν διαφορές ιδιωτικού δικαίου, αστικής και εμπορικής φύσεως, μεταξύ των οποίων και η αστική ιατρική αμέλεια/ ιατρικό σφάλμα.

Το ιατρικό σφάλμα αποτελεί λόγο για την ίδρυση της *αστικής* ευθύνης του γιατρού, δηλαδή της υποχρέωσής του να αποζημιώσει τον ασθενή για κάθε ζημία, περιουσιακή ή ηθική βλάβη, την οποία υπέστη λόγω της εσφαλμένης ιατρικής πράξης. Θεωρείται ως έννοια-κλειδί της ιατρικής ευθύνης και παραμένει διεθνώς η συχνότερα εμφανιζόμενη βάση των αγωγών αποζημίωσης που ασκούνται εναντίον γιατρών. Ακόμη κι όταν (σε άλλα δίκαια, όπως το γαλλικό και το γερμανικό) ως βάση της αγωγής χρησιμοποιείται η παράβαση άλλων υποχρεώσεων του γιατρού (ιδίως της υποχρέωσης ενημέρωσης), ουσιαστικά αυτό που υποκρύπτεται είναι και πάλι το ιατρικό σφάλμα, ή η σχετική υποψία του ζημιωθέντος, που επιλέγει την άλλη νομική βάση, επειδή είναι πιο εύκολα αποδείξιμη. Από τις θεωρητικές

⁵¹ Βλ. παραπάνω Α' Μέρος- Κεφάλαιο III, υπό τον τίτλο *Υπαγόμενες Διαφορές στη Διαμεσολάβηση*.

αναλύσεις και τις δικαστικές αποφάσεις που πραγματεύονται θέματα αστικής ιατρικής ευθύνης προκύπτει μια γενικά αποδεκτή έννοια του *ιατρικού σφάλματος* (*ιατρικό λάθος, Behandlungsfehler, faute medicale, medical malpractice*): πρόκειται για τη συμπεριφορά του γιατρού που αξιολογείται ως υπολειπόμενη της επιβαλλόμενης στο επάγγελμά του και στη συγκεκριμένη περίπτωση επιμέλειας, κατά κανόνα επειδή ο γιατρός δεν τηρεί το επαγγελματικό του standard ή επειδή παραβιάζει τους κανόνες της ιατρικής επιστήμης και τέχνης (*leges artis*)⁵².

Στο ελληνικό δίκαιο, αλλά και σε άλλες έννομες τάξεις, το ιατρικό σφάλμα αποτελεί περίπτωση, όπου θεμελιώνεται η ενδοσυμβατική και η αδικοπρακτική ευθύνη του γιατρού. Στο πλαίσιο της *ενδοσυμβατικής* ευθύνης, το ιατρικό σφάλμα αποτελεί κατά κανόνα περίπτωση πλημμελούς εκπλήρωσης, αφού συνιστά εκπλήρωση της κύριας υποχρέωσης του γιατρού (υποχρέωση παροχής ιατρικής φροντίδας) με ελαττώματα. Ως νόμιμος λόγος *αδικοπρακτικής* ευθύνης, το ιατρικό σφάλμα θέτει δυο δογματικής φύσης ζητήματα, αφενός αν εμπίπτει στην προϋπόθεση της παρανομίας ή σε αυτή της υπαιτιότητας (αμέλειας), αφετέρου της σχέσης του με την αμέλεια, ως μορφή παρανομίας και ως μορφή υπαιτιότητας (διπλή λειτουργία της αμέλειας). Σε συμφωνία με την (ορθότερη) άποψη που επικρατεί σήμερα στο ελληνικό δίκαιο, ότι η παρανομία κατά την ΑΚ 914 κρίνεται από τη συμπεριφορά του ζημιώσαντος, το ιατρικό σφάλμα πρέπει ορθότερα να θεωρηθεί περίπτωση παράνομης συμπεριφοράς του γιατρού και όχι στοιχείο που στοιχειοθετεί την υπαιτιότητά του.

Άμεση όμως σχέση με τη θεμελίωση της ευθύνης του γιατρού έχει και η διάταξη του άρθρ. 3 § 3 ΚΙΔ που προσδιορίζει τις υποχρεώσεις του γιατρού. Η νέα αυτή διάταξη συμπληρώνει και εκσυγχρονίζει το νομικό θεμέλιο των υποχρεώσεων επιμέλειας του γιατρού, σε σχέση με την παλιότερη διάταξη του

⁵² βλ. εκτενέστερα Κ. Φουντεδάκη «*Το ιατρικό σφάλμα*» Απόσπασμα από το βιβλίο Κ. Φουντεδάκη «*Ανθρώπινα αναπαραγωγή και αστική ιατρική ευθύνη*», εκδ. Σάκκουλα 2007.

άρθρ. 24 ΑΝ 1565/1939, η οποία έβρισκε συχνή εφαρμογή από τα ελληνικά δικαστήρια σε υποθέσεις ιατρικών σφαλμάτων⁵³.

Επομένως, στο πεδίο εφαρμογής της Διαμεσολάβησης εντάσσονται και οι διαφορές που προκύπτουν από την αστική ιατρική ευθύνη των ιατρών (αγωγή αποζημίωσης και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης κατά ιατρού, από την πρόκληση βλάβης στην υγεία ασθενούς)⁵⁴. Σημειώνεται, όμως, ότι στη διαδικασία της Διαμεσολάβησης δύναται να υπαχθούν μόνο οι διαφορές που προκύπτουν από την ιδιωτική παροχή ιατρικών υπηρεσιών⁵⁵. Ήτοι, οι διαφορές στις οποίες μπορεί να εναχθεί ή ο ιδιώτης ιατρός ή ο ιατρός και η ιδιωτική κλινική, ως έχουσα ευθύνη προστήσαντος⁵⁶, ή ακόμη και η ασφαλιστική εταιρεία, στην περίπτωση που υπάρχει ασφαλιστήριο συμβόλαιο επαγγελματικής αστικής ευθύνης του ιατρού. Αντίθετα, δεν εμπίπτουν στη διαδικασία της Διαμεσολάβησης⁵⁷ οι διαφορές που προκύπτουν όταν η παροχή των ιατρικών υπηρεσιών γίνεται από δημόσιο φορέα (Δημόσιο ή ΝΠΔΔ, ιδίως στο πλαίσιο του ΕΣΥΚΑ, κατά τον τελευταίο ν. 3329/2005, ή και από άλλο φορέα, όπως λ.χ. ασφαλιστικό οργανισμό), δεδομένου ότι στη νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων και του ΣτΕ⁵⁸ έχει επικρατήσει η άποψη ότι δεν υπάρχει συμβατική σχέση μεταξύ ιατρού και ασθενούς, καθώς ιδρύεται αστική ευθύνη του ΝΠΔΔ στο οποίο εργάζεται ο ιατρός, με βάση τις διατάξεις για την αστική ευθύνη του Δημοσίου⁵⁹. Το αυτό ισχύει και ως προς

⁵³ βλ. Κ. Φουντεδάκη «Το ιατρικό σφάλμα» ο.π..

⁵⁴ βλ. Κ. Φουντεδάκη «Το ιατρικό σφάλμα» ο.π..

⁵⁵ Με την έννοια παροχή ιδιωτικών υποχρεώσεων νοείται η σύμβαση ιατρικής αγωγής, που παρέχεται από ιδιώτη ιατρό είτε στο ιατρείο του, είτε σε συνεργασία με ιδιωτική κλινική.

⁵⁶ Βλ. άρθρο 922 ΑΚ που ορίζει ο κύριος ή ο προστήσας άλλων σε υπηρεσία ευθύνεται για τη ζημία που ο υπηρέτης ή ο προστηθείς προξένησε σε τρίτον παράνομα κατά την υπηρεσία του.

⁵⁷ βλ. Άρθρο 2 Ν. 3898/2010.

⁵⁸ Πριν το ν. 1406/1983 βλ. όμοια τα πολιτικά δικαστήρια ΑΠ 251/1974, ΝοΒ 1974, 1260.

⁵⁹ Βλ. τις αποφάσεις που αναφέρονται ανωτ. σημ. 56. Η ευθύνη που ιδρύεται κατά τα άρθρ. 105-106 ΕισΝΑΚ είναι αντικειμενική, δηλαδή δεν προϋποθέτει δόλο ή αμέλεια του υπαίτιου οργάνου (Τάχου, 749. Σπηλιωτόπουλου, 241). Ειδικότερα για την παρανομία ως προϋπόθεση της ευθύνης του δημόσιου νοσοκομείου βλ. *Εμμανουηλίδη/ Παπαγιάννη*, ΕΔΔΔΔ 2000, 503 επ.

τους ιατρούς που είναι ενταγμένοι στο Ε.Σ.Υ., αλλά και ως προς τους καθηγητές ΑΕΙ που απασχολούνται σε Πανεπιστημιακές κλινικές του Ε.Σ.Υ.⁶⁰.

2. Αυξητικές Τάσεις στις δίκες αστικής ιατρικής ευθύνης-Στατιστικά Στοιχεία.

Η αναγκαιότητα της Διαμεσολάβησης στην Ελλάδα γίνεται στις μέρες μας ολοένα πιο επιτακτική, καθώς τα τελευταία χρόνια καταγράφονται αυξητικές τάσεις στις δίκες αστικής ιατρικής ευθύνης⁶¹, όσο και στις αποζημιώσεις που επιδικάζουν τα δικαστήρια σε ασθενείς που υπέστησαν βλάβη στην υγεία τους ή στους συγγενείς ασθενών που έχασαν τη ζωή τους από λάθη ή παραλείψεις γιατρών, γεγονός που επιβεβαιώνεται από την πρόσφατη έρευνα που διεξήγαγε το Πανεπιστήμιο Πειραιώς⁶².

Συγκεκριμένα, από τα στοιχεία της έρευνας προκύπτει ότι η μέση επιδικασθείσα αποζημίωση ανά ειδικότητα κινείται σε πολύ υψηλά επίπεδα. Σε βάθος δεκαετίας, οι γυναικολόγοι - μαιευτήρες εμφανίζονται να βαρύνονται με μια μέση αποζημίωση της τάξης των 623.000 ευρώ (!), την υψηλότερη στην αγορά. Πολύ ψηλά βρίσκονται και οι νευροχειρουργοί με ένα μέσο ποσό της τάξης των 460.000 ευρώ, όπως και οι μικροβιολόγοι με 391.000 ευρώ. Στις τρεις χαμηλότερες βαθμίδες εμφανίζονται οι

⁶⁰ Σύμφωνα με το άρθρ. 24 § 2 ν. 1397/1983, οι ιατροί του Ε.Σ.Υ. «είναι μόνιμοι δημόσιοι λειτουργοί και απαγορεύεται να ασκούν την ιατρική ως ελεύθερο επάγγελμα...», αλλά και γενικότερα κατά τη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων, οι γιατροί που εργάζονται στο Δημόσιο ή σε ΝΠΔΔ δεν ευθύνονται ατομικά σε αποκατάσταση των ζημιών που προκαλούν με πράξεις ή παραλείψεις τους, με βάση το άρθρ. 38 του Υπαλληλικού Κώδικα (ν. 2683/1999). Βλ. *Τάχου/Συμεωνίδη*, Ερμηνεία ΥΚ, 53. Βλ. για το ατομικώς ανεύθυνο ΑΠ 21/2001, Ποιν.Λογ. 2001, 60. Εφ.Λαρ 47/2002, Δικογραφία 2002, 72. ΠΠρΘεσ 12598/2003, Αρμ 2004, 141.

⁶¹ Σε απόλυτους αριθμούς οι δίκες αστικής ιατρικής ευθύνης έχουν αυξηθεί, χωρίς να υπάρχουν μέχρι πρότινος συγκεκριμένα στατιστικά στοιχεία που να επιβεβαιώνουν αυτήν την εμπειρική διαπίστωση. Φουντεδάκη Κ., «*Ανθρώπινη Αναπαραγωγή και Αστική Ιατρική Ευθύνη*», εκδ. Σάκκουλα, 2007, σελ. 4, υποσ. 2.

⁶² Βλ. άρθρο «Αυξάνονται οι αποζημιώσεις για ιατρικά λάθη» δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://insuranceworld.gr/default.php?pname=Article&art_id=5224&cat_id=4, ανακτημένο στις 06-04-2012 και ώρα 16:00.

ωτορινολαρυγγολόγοι με περίπου 117.000 ευρώ, οι καρδιολόγοι με περίπου 171.000 ευρώ και οι πλαστικοί χειρουργοί με περίπου 172.000 ευρώ.

Παρά το γεγονός ότι η ως άνω έρευνα παρουσιάζει μία μόνο πτυχή του ζητήματος, την οικονομική - η οποία, βέβαια, σε καμία περίπτωση δεν θεωρείται αμελητέα-, και δεν αναφέρεται στην κοινωνική, ηθική και ανθρωπιστική πλευρά αυτού, εν τούτοις, εύκολα μπορεί να αναλογιστεί κανείς τις συνέπειες ενός ιατρικού σφάλματος και πόσο αυτό δύναται να επηρεάσει την ζωή τόσο του ιατρού από επαγγελματική, κοινωνική και προσωπική σκοπιά, όσο και του ασθενή. Οι συνέπειες της καταγγελίας ενός ιατρικού λάθους είναι εξαιρετικά ψυχοφθόρες για κάθε μέρος. Μια δικαστική αντιπαράθεση έχει αντίκτυπο τόσο στην προσωπική (αίσθημα απομόνωσης, ταπείνωσης, σωματικά νοσήματα), όσο και στην επαγγελματική πορεία των εμπλεκόμενων ιατρών. Τα προβλήματα αυτά διογκώνονται, αν λάβουμε δε υπ' όψιν και το υφιστάμενο σύστημα απονομής δικαιοσύνης στην Ελλάδα (μεγάλος χρόνος αναμονής για έκδοση απόφασης που μπορεί να εκτελεστεί - συνήθως 5 έως 10 χρόνια-, αναβολές και καθυστερήσεις που εκτοξεύουν το κόστος εκδίκησης, τεράστιος αριθμός υποθέσεων για τους δικαστές κτλ)⁶³.

Τα ως άνω ζητήματα που ανακύπτουν από αγωγές κατόπιν ιατρικού σφάλματος (*ιατρικό λάθος, Behandlungsfehler, faute medicale, medical malpractice*) δεν είναι αμιγώς ελληνικά, αλλά εμφανίζονται και σε πιο προηγμένες χώρες, (Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, Αυστραλία, Δυτική Ευρώπη) οι οποίες, ιδίως τις τελευταίες δύο δεκαετίες, τα έχουν αντιμετωπίσει επιτυχώς με τη θέσπιση εναλλακτικών μέσων επίλυσης διαφορών και ειδικότερα αυτό της Διαμεσολάβησης.

⁶³ Θεοχάρης Δ., «Διαμεσολάβηση: Ένα σύγχρονο και αποδοτικό εργαλείο για την επίλυση (και) εμπορικών διαφορών», δημοσιευμένο στο περιοδικό allpack, τεύχος Μαΐου 2011. Βλ. σχετικά <http://www.allpackhellas.gr/newsletter3/diamesolavisi.htm>.

3. Ο ρόλος της σωστής επικοινωνίας στην πρόληψη και διευθέτηση των διαφορών.

Προτού, όμως, προβούμε σε ανάλυση της Ιατρικής Διαμεσολάβησης κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούμε συνοπτικά στο ζήτημα της επικοινωνίας μεταξύ ιατρού και ασθενή, και το ρόλο που αυτή διαδραματίζει, τόσο στη δημιουργία της διένεξης, όσο και στην επίλυση αυτής .

Σε περιπτώσεις ιατρικού σφάλματος, η προσφυγή στη Διαμεσολάβηση διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ των αντιδίκων μερών (ασθενούς-ιατρού), καθώς η Διαμεσολάβηση αποτελεί ένα χώρο ουσιαστικής επικοινωνίας μεταξύ ιατρού και ασθενή, όπου δίνεται η δυνατότητα στα μέρη να προσδιορίσουν και να εκτιμήσουν τα οικονομικά και μη συμφέροντα τους. Η έλλειψη αυτής της ουσιαστικής επικοινωνίας είναι πολλές φορές η αιτία από την οποία αναφύεται η διαφορά. Όπως είναι γνωστό, η ιατρική φροντίδα είναι μία ζωντανή, αμφίδρομη σχέση συνεργασίας μεταξύ ιατρού και ασθενή, με αποτέλεσμα η σωστή επικοινωνία μεταξύ ιατρών⁶⁴ και ασθενών να δίνει λύσεις σε προβλήματα που τυχόν ανέκυψαν και να προστατεύει τα εμπλεκόμενα μέρη (ασθενή- ιατρό) από την ψυχολογική πίεση και τον θυμό σε δύσκολες καταστάσεις. Από την άλλη πλευρά, η προβληματική επικοινωνία μεταξύ ιατρού και ασθενή, καθώς και η έλλειψη ικανοποίησης του τελευταίου φαίνεται να είναι παράμετροι που συνδέονται με την αυξημένη πιθανότητα καταγγελίας των ιατρικών λαθών. Σε σχετικό

⁶⁴ Ειδικότερα, ο σύγχρονος ιατρός καλείται να διαθέτει την ικανότητα της ενσυναίσθησης, ήτοι την ικανότητα αυτού να συμμετέχει γνωστικά και συναισθηματικά στην κατάσταση που βιώνει ο ασθενής. Η ενσυναίσθηση λειτουργεί ευεργετικά στην επικοινωνία μεταξύ ασθενή και ιατρού. Ο ιατρός οφείλει να είναι σε θέση να αντιλαμβάνεται την μοναδικότητα του κάθε ασθενούς εξεταστικώς τη συμπεριφορά του απέναντι σε αυτόν, να ακούει προσεκτικά την ιστορία αυτού, να διερευνά τις προσδοκίες του και να κατανοεί την ιδιαιτερότητα κάθε περιστατικού για την επίτευξη του καλύτερου δυνατού αποτελέσματος. Μάλιστα, οφείλει να δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις, ώστε η ιατρική επίσκεψη να γίνεται υπό μορφήν διαλόγου, και όχι υπό την μορφήν δύο μονολόγων. Ο ιατρός θα πρέπει να επιδιώκει να έλθει σε επαφή με τον ασθενή, να αφουγκραστεί τις ανησυχίες του, να τον καθησυχάζει, να τον ενθαρρύνει, αλλά και παράλληλα να ακούει, να σέβεται και να λαμβάνει υπ' όψιν του τη γνώμη του ασθενούς. Με άλλα λόγια, θα πρέπει ο γιατρός να αξιοποιεί τις θεραπευτικές ιδιότητες της σχέσης ιατρού- ασθενή.

ερώτημα που τέθηκε σε δικαστές και δικηγόρους με εμπειρία στον χώρο της υγείας, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων απάντησε ότι ο πρωταρχικός λόγος που ωθεί τον ασθενή ή τους συγγενείς αυτού στην καταγγελία του ιατρικού λάθους είναι ζητήματα επικοινωνίας. Καθοριστικός παράγοντας για την καταγγελία ενός ιατρικού σφάλματος είναι πέραν από το ατυχές συμβάν, η δυσαρέσκεια των ασθενών ή των συγγενών αυτών με την ποσότητα και την ποιότητα των εξηγήσεων που τους δοθήκαν, αλλά και η απουσία ευαισθησίας και συμπαράστασης εκ μέρους των γιατρών⁶⁵. Ιατροί δε με ιστορικό αντιδικιών φαίνεται να έχουν περισσότερες πιθανότητες να έχουν δυσαρεστημένους ασθενείς, σε σχέση με τους συναδέλφους τους με καθαρό δικαστικό ιστορικό, δεδομένου ότι οι ασθενείς νιώθουν ότι δεν τους προσφερόταν η προσοχή, οι εξηγήσεις, αλλά και ο χρόνος που θα ήθελαν. Με άλλα λόγια, αισθάνονταν ότι δεν τους σέβονταν, δεν νοιάζονταν για αυτούς ως ανθρώπους, αλλά τους αντιμετώπιζαν ως ένα ακόμη περιστατικό.

4. Έννοια- Διαδικασία και Πλεονεκτήματα της Ιατρικής Διαμεσολάβησης.

Ο θεσμός της Διαμεσολάβησης από το Σεπτέμβριο του 2012 θα εφαρμοστεί στη χώρα μας και στην πράξη⁶⁶, είναι δε μία ιδανική ευκαιρία να διευθετηθούν οι διαφορές μεταξύ ιατρών και ασθενών και με αυτή την με εναλλακτική προσέγγιση της Διαμεσολάβησης.

Ο νέος αυτός θεσμός αποτελεί πραγματικά, μια αλλαγή νοοτροπίας και τρόπου προσέγγισης των διαφορών, ο οποίος έχει γίνει ευρύτερα αποδεκτός

⁶⁵ Βλ. *Τσίμτσιου Ζ.*, «Σχέση και επικοινωνία ιατρού- ασθενή: Καταγραφή αντιλήψεων και προσδοκιών σε δείγμα ιατρών και ασθενών», Διδακτορική διατριβή, Φεβρουάριος 2008, δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://invenio.lib.auth.gr/record/101575/files/TSIMTSIOU.pdf>, σελ. 32.

⁶⁶ Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, δεν έχουν ακόμα αναγνωριστεί από την Ελληνική Πολιτεία οι υπάρχοντες διαπιστευμένοι από φορείς του εξωτερικού διαμεσολαβητές.

και στην Ευρώπη⁶⁷, τις Ηνωμένες Πολιτείες⁶⁸ και την Αυστραλία, καθόσον βοηθά ιδιαίτερα στην ασφαλή, άμεση και με απόλυτη εχεμύθεια επίλυση των διαφορών που προκύπτουν μεταξύ ιατρών και ασθενών, νοσοκομείων και ασθενών, νοσοκομείων και επαγγελματιών υγείας, ιατρών με συναδέλφους κλπ.

Η Διαμεσολάβηση σε ιατρικές διαφορές είναι μία ευέλικτη, γρήγορη και βιώσιμη διαδικασία, η οποία διευθετεί την αντιδικία χωρίς να δημιουργηθεί τα περαιτέρω για τον ιατρό και τον ασθενή, προβλήματα, που προκαλεί η προσφυγή στη Δικαιοσύνη, καθώς όπως είναι ευρέως γνωστό, μία τυπική αγωγή χρειάζεται αρκετά χρόνια για να τελεσιδικήσει. Αντίθετα, με τη διαδικασία της Διαμεσολάβησης μπορεί να βρεθεί λύση μέσα σε λίγες ώρες, ή το πολύ μέσα σε λίγες μέρες.

Η Ιατρική διαμεσολάβηση, όπως και η Διαμεσολάβηση εν γένει, είναι χώρος ιδιωτικής πρωτοβουλίας, που βασίζεται στις αρχές της εχεμύθειας και της εμπιστοσύνης⁶⁹, και οι οποίες διασφαλίζουν το απόρρητο τόσο της προσφυγής στη διαμεσολάβηση, όσο και τα διαμειβόμενα κατά την διάρκεια αυτής, αλλά και της συμφωνίας που τυχόν επιτευχθεί. Αυτά ακριβώς τα χαρακτηριστικά της διαδικασίας ενθαρρύνουν τα μέρη να αποκαλύψουν λεπτομέρειες, οι οποίες και δεν θα χρησιμοποιηθούν στο δικαστήριο, και θα συμβάλλουν ουσιαστικά στην διευθέτηση της διαφοράς. Για αυτό το λόγο ο Διαμεσολαβητής δεν πρέπει ν' αποκαλύπτει σε κανέναν και για κανένα λόγο, τις πληροφορίες που του έχουν εμπιστευτεί τα μέρη⁷⁰. Επιπροσθέτως, με τον τρόπο αυτό δεν κλονίζεται και η επαγγελματική φήμη του ιατρού μετά από

⁶⁷ Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Ιταλίας, όπου με νόμο της 4ης Μαρτίου 2010 η υπαγωγή των υποθέσεων Ιατρικής Αμέλειας στη Διαμεσολάβηση αποτελεί προϋπόθεση για την κατάθεση της αγωγής.

⁶⁸ Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι η κυβερνήτης της πολιτείας του Κονεκτικατ, Mary Jodi Rell (2004-2011), καθιέρωσε από τον Ιούλιο 2012, υποχρεωτική την υπαγωγή σε Διαμεσολάβηση των υποθέσεων Ιατρικής και Οδοντιατρικής Αμέλειας, πριν την προσφυγή στη Δικαιοσύνη.

⁶⁹ Βλ. *Αυλογιάρη Ε.*, «Διαμεσολάβηση σε Αστικές και Εμπορικές Υποθέσεις», Αρμενόπουλος 2010. 1944 επ., της ίδιας «Τι είναι η Διαμεσολάβηση» δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.avlogiari.gr/frontend/articles.php?cid=42> στις 17.02.2011, ανακτήθηκε στις 09.02.2012.

⁷⁰ Βλ. The CEDR Mediator Handbook, CEDR 2010, Fifth Edition, p. 24-25.

ένα ιατρικό λάθος, που σε ορισμένες περιπτώσεις είναι αναπόφευκτα ανθρώπινο να συμβεί.

Με την συνδρομή του Διαμεσολαβητή τα μέρη έρχονται σε επαφή και προσπαθούν να διευθετήσουν τις μεταξύ τους διαφορές με πολύ λιγότερο κόστος, χρόνο και συναισθηματική πίεση. Μάλιστα, οι υποστηρικτές του θεσμού της διαμεσολάβησης επισημαίνουν ότι το σημαντικότερο πλεονέκτημα της διαδικασίας, πέραν από την εξοικονόμηση χρόνου και χρήματος, είναι το γεγονός ότι ενθαρρύνεται ο ανοικτός διάλογος μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών (ιατρού- ασθενή- νοσοκομείου)⁷¹.

Στη διαδικασία αυτή μετέχουν, εκτός από τον Διαμεσολαβητή, ο οποίος καλείται να ισορροπήσει τα αντικρουόμενα συμφέροντα, τα αντίδικα μέρη (ιατρός-ασθενής) με τους δικηγόρους τους, ενώ σε όσες περιπτώσεις ο ιατρός είναι ασφαλισμένος, παρίσταται και εκπρόσωπος της ασφαλιστικής εταιρείας⁷². Συνηθέστερα, οι πληρεξούσιοι δικηγόροι των μερών αναλαμβάνουν το προγραμματισμό και τη διεκπεραίωση όλων των διαδικαστικών ζητημάτων και φυσικά, ασχολούνται εξ ολοκλήρου με τη διευθέτηση των νομικών ζητημάτων.

Η ως άνω διαδικασία διεξάγεται μέσα από εμπιστευτικές συνομιλίες και διαπραγματεύσεις με τη βοήθεια του διαμεσολαβητή, ο οποίος έχει λάβει ειδική εκπαίδευση και διακρίνεται για τον αμερόληπτο χαρακτήρα του. Η ευελιξία και η αμεσότητα του χαρακτήρα της διαδικασίας, επιτρέπουν στα μέρη να επικεντρωθούν στην ουσία της διαφοράς. Δίδεται δε, ιδιαίτερη βαρύτητα, στην προσωπικότητα, τις ανάγκες και τα συμφέροντα των μερών και δεν θα πρέπει να παραλείψουμε να αναφερθούμε στον εθελοντικό χαρακτήρα της διαδικασίας, καθώς τα μέρη εθελοντικά προσέρχονται σε

⁷¹ «Με την προσφυγή στη δικαιοσύνη είτε χάνει, είτε κερδίζει κανείς. Δεν υπάρχει ενδιάμεση λύση...» δήλωσε η Jane Rudell, ιδρυτής και πρόεδρος της εταιρείας Health Care Resolutions LLC. «Εμείς αντιμετωπίζουμε τη διαμεσολάβηση ως ένα μέσο ικανοποίησης των οικονομικών και ιατρικών αναγκών των ασθενών, αλλά και ως μία ευκαιρία να αξιολογήσουμε την εμπειρία μας αυτή» σημείωσε ο Rudell, ο οποίος συνέβαλε στην εκπόνηση project για τη Διαμεσολάβηση, της πολιτείας της Pennsylvania.

⁷² Βλ. επίσημη ιστοσελίδα Drexel University College of medicine, <http://www.drexelmed.edu/Home/DrexelUniversityPhysicians/Mediation.aspx>.

αυτή και μπορούν χωρίς καμία δέσμευση να αποχωρήσουν σε κάθε στάδιο. Με άλλα λόγια, τα μέρη έχουν τον απόλυτο έλεγχο της διαδικασίας και της συμφωνίας.

Η επιλογή του διαμεσολαβητή που θα αναλάβει τη διαμεσολάβηση στις ιατρικές διαφορές είναι σημαντική, καθώς πρωτεύων μέλημά του είναι να αποφορτίσει συναισθηματικά τα εμπλεκόμενα μέρη, να κατανοήσει και ιεραρχήσει τα ιατρικά γεγονότα και να δώσει την ρεαλιστική διάσταση της διαφοράς. Ένα από τα χαρακτηριστικά του δε πρέπει να είναι και η γνώση και εμπειρία σε θέματα ιατρικής αμέλειας. Προκειμένου δε να ανταποκριθεί στο δύσκολο αυτό έργο και ταυτόχρονα, να είναι αποτελεσματικός, θα πρέπει να συγκεντρώνει πολλές δεξιότητες και τεχνικές, όπως η ενεργητική ακρόαση, η ενσυναίσθηση, η ικανότητα διαχείρισης των συναισθημάτων των μερών, η τήρηση της αρχής της εμπιστευτικότητας, η ισότητα στην αντιμετώπιση των μερών και η αποτελεσματική επικοινωνία⁷³.

Η «έξυπνη» χρήση της διαδικασίας της Διαμεσολάβησης, αλλά και των δυνατοτήτων που αυτή προσφέρει, δύναται να συμβάλλει στη διασφάλιση ενός ασφαλέστερου και αποτελεσματικότερου Συστήματος Υγείας και Περιθαψης. Τα δυνητικά οφέλη της διαδικασίας είναι α) η βελτίωση της ασφάλειας του ασθενούς, β) η ομαδική συνεργασία, γ) η αποκατάσταση τυχόν διαταραγμένων σχέσεων ιατρού- ασθενή, δ) οικονομικό όφελος για ιατρούς, ασθενείς και νοσοκομεία. Για να συμβεί, όμως, τούτο θα πρέπει να γίνει αντιληπτό πότε είναι επιτυχής η προσφυγή διαμεσολάβησης ιατρικών υποθέσεων και πότε όχι, έτσι ώστε να λαμβάνονται οι κατάλληλες αποφάσεις για το πότε το πώς θα συμμετέχει κανείς αποτελεσματικά στη Διαμεσολάβηση.

Συμπερασματικά, θα μπορούσε να λεχθεί ότι η Ιατρική Διαμεσολάβηση είναι μία διαδικασία ευέλικτη και εθελοντική, η οποία «αγκαλιάζει» τα συμφέροντα όλων των μερών και με τον τρόπο αυτό, όχι μόνο διευθετείται η συγκεκριμένη διαφορά, αλλά προλαμβάνονται και τυχόν μελλοντικά προβλήματα ή νομικές διενέξεις.

⁷³ Βλ. *Αυλογιάρη Ε.*, ό.π. σελ: 1949-1950.

5. Εφαρμογή της ιατρικής Διαμεσολάβησης στο εξωτερικό.

Δεδομένου ότι δεν υπάρχει ακόμα καμία εμπειρία στην Ελλάδα από την εφαρμογή του θεσμού της Διαμεσολάβησης, στην παρούσα εργασία θα βασιστούμε και θα αναπτύξουμε κυρίως, την ειδικότερη εμπειρία των χωρών του εξωτερικού στην Ιατρική Διαμεσολάβηση (medical malpractice).

Ήδη από τη δεκαετία '90, το σύστημα υγείας των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής εφαρμόζει το θεσμό της Διαμεσολάβησης προκειμένου α) να διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ των ασθενών και των ιατρών κατόπιν ιατρικού σφάλματος, β) να επιλύσει τις διαφορές που ανακύπτουν ύστερα από αγωγές αποζημίωσης εξ ιατρικής αμέλειας, και γ) να βοηθήσει τους συγγενείς και ιατρούς να πάρουν τις καταλληλότερες αποφάσεις αναφορικά με διλήμματα του τέλους της ζωής.

Σήμερα, πολλά νοσοκομεία και πανεπιστημιακές κλινικές, όχι μόνο των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, αλλά και της Δυτικής Ευρώπης⁷⁴, καταφεύγουν στον θεσμό της Διαμεσολάβησης, προκειμένου να διευθετηθούν τέτοιας φύσεως διαφορές. Μάλιστα, ορισμένα πανεπιστήμια σε συνεργασία είτε με νοσοκομεία, είτε με άλλους κρατικούς φορείς εκπονούν πιλοτικά προγράμματα διαμεσολάβησης, τα οποία σημειώνουν μεγάλη επιτυχία.

Στο σημείο αυτό παρατίθενται μελέτες και προγράμματα από Πανεπιστήμια και Νοσοκομεία των ΗΠΑ, αναφορικά με τη συμβολή της ιατρικής διαμεσολάβησης στην διευθέτηση υποθέσεων ιατρικού σφάλματος. Ειδικότερα:

α. Columbia University School of Law ⁷⁵:

Μία πρόσφατη έρευνα που διεξήχθη από το Columbia University School of Law ⁷⁶, επικεντρώθηκε στη μελέτη 31 υποθέσεων ιατρικού

⁷⁴ Βλ. Επίσημη ιστοσελίδα του ιδρύματος Medical Mediation Foundation στο Ηνωμένο Βασίλειο, <http://www.medicalmediation.org.uk/draft-created-on-june-21-2011-at-1039-am>.

⁷⁵ Τα αποτελέσματα της έρευνας δημοσιεύθηκαν τον Δεκέμβριο 2010 στο περιοδικό *Journal of Health, Politics, Policy and Law*. Βλ. R. Shinkman "Mediation could cut malpractice costs" δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.fiercehealthfinance.com/story/mediation-could-cut-malpractice-costs/2010-12-18>, ανακτημένο στις 05-06-2012 και ώρα 12:30.

σφάλματος κατά μη κερδοσκοπικών νοσοκομείων της Νέας Υόρκης, οι οποίες υπήχθησαν στη διαμεσολάβηση τη χρονική περίοδο από το 2006 έως το 2007. Από τα στοιχεία της έρευνας προκύπτει ότι το 51% των ως άνω υποθέσεων, ήτοι 16 υποθέσεις, διευθετήθηκαν κατά τη διάρκεια της Διαμεσολάβησης και το 17% των υποθέσεων διευθετήθηκε λίγο καιρό μετά τη Διαμεσολάβηση. Δηλαδή, ένα ποσοστό της τάξεως του 68% των υποθέσεων διευθετήθηκε χάρη στη Διαμεσολάβηση, με την καταβολή αποζημιώσεων που κυμαίνονταν από \$ 35,000 έως \$ 1.7 εκατομμύρια. Μόλις το 32% των υπαχθέντων στη διαδικασία της Διαμεσολάβησης υποθέσεων δεν οδήγησε σε κάποια λύση. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι δικηγόροι των εναγομένων, ήτοι οι δικηγόροι των ιατρών, δυσκολεύονταν να συμφωνήσουν σε μία λύση, σε σχέση με τους δικηγόρους των εναγόντων, ήτοι των ασθενών.

Όσοι δικηγόροι έλαβαν μέρος στη διαδικασία της διαμεσολάβησης, καθώς στην Αμερική δεν είναι υποχρεωτική η παράσταση δικηγόρου στη διαδικασία όπως στην Ελλάδα, δήλωσαν ότι ήταν πολύ ευχαριστημένοι από τη διαδικασία. Ομοίως, και τα μέρη - ασθενής, ασφαλιστές, εκπρόσωποι των νοσοκομείων- ήταν πολύ ευχαριστημένοι.

Επισημαίνεται ότι σε καμία από τις ως άνω 31 υποθέσεις δεν συμμετείχε ιατρός, με αποτέλεσμα να χαθεί η ευκαιρία να αποκατασταθούν οι σχέσεις ιατρού- ασθενή. Οι σχολιαστές δε της έρευνας παρατήρησαν ότι «η απουσία του ιατρού, η οποία είναι συνήθως δικαιολογημένη λόγω του φορτωμένου προγράμματός του, προκαλεί αισθήματα δυσφορίας στον ασθενή, καθώς εκείνο που περιμένουν οι ασθενείς από τη διαδικασία, είναι να πάρουν απαντήσεις από τους ιατρούς και μία συγνώμη. Εξάλλου, η συμμετοχή του ιατρού στη διαδικασία της Διαμεσολάβησης θα του δώσει τη δυνατότητα να αποκαταστήσει τις διαταραγμένες με τον ασθενή σχέσεις, να κατανοήσει τη διαδικασία, αλλά, βασικά, θα έχει την ευκαιρία να κατανοήσει τον λόγο για τον οποίο εκκρεμεί εις βάρος του μία αγωγή, προκειμένου να

⁷⁶ Επικεφαλής της έρευνας ήταν η κ. Carol Liebmal, Mediator- Clinical Professor of Columbia University School of Law.

αποφύγουν στο μέλλον συμπεριφορές που τυχόν τους οδηγήσουν σε παρόμοια κατάσταση».

β. Chicago's Rush University Medical Center:

Το Chicago's Rush University Medical Center ξεκίνησε το 1995 ένα πρόγραμμα Διαμεσολάβησης, χάρη στο οποίο, μέχρι το 2004 το 95% των διαφορών που ανέκυψαν μεταξύ ιατρών και ασθενών επιλύθηκαν με την διαδικασία της Διαμεσολάβησης. Διαπιστώθηκε ότι δια μέσου της διαδικασίας, αμφότερα τα μέρη είχαν τη δυνατότητα να εκτιμήσουν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία της υπόθεσης με τη συμβολή των τρίτων, ουδέτερων προσώπων. Ειδικότερα το Rush University Medical Center εφήρμοσε ένα μοντέλο συν - διαμεσολάβησης, όπου η διαδικασία διεξάγεται από δύο διαμεσολαβητές, έναν ιατρό και έναν δικηγόρο, και είναι υποχρεωτική η συμμετοχή του δικηγόρου του ασθενούς. Τα έξοδα βαρύνουν ισότιμα τα δύο μέρη.

Αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής εκτός των άλλων ήταν, το κόστος των εξόδων υπεράσπισης του Νοσοκομείου να παρουσίασε μείωση της τάξης του 60%.

γ. University of Michigan Health System⁷⁷:

Το έτος 1994 η πολιτεία του Μίσιγκαν θέσπισε νόμο, βάσει του οποίου η αγωγή για αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης από ιατρικό σφάλμα, έπρεπε υποχρεωτικά να κατατεθεί μετά την παρέλευση 6 μηνών από το συμβάν. Το πανεπιστήμιο του Μίσιγκαν (Τμήμα Ιατρικής και Υγείας) άδραξε της ευκαιρίας να διενεργήσει έρευνα για το πώς θα διαχειριστεί καλύτερα τις περιπτώσεις ιατρικών λαθών και ξεκίνησε το έτος 2001 ένα πρόγραμμα εθελοντικής διευθέτησης των διαφορών που ανέκυπταν εξ ιατρικού σφάλματος, χρησιμοποιώντας το θεσμό της Διαμεσολάβησης. Αν και ο αρχικός στόχος ήταν η μείωση των εξόδων των δικών, στην πορεία,

⁷⁷ Amy Lynn Sorrel, amednews staff. "At the same table: Alternative liability resolution", δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.ama-assn.org/amednews/2009/02/02/prsa0202.htm> από 2 Φεβρουαρίου 2009 και ανακτημένο στις 10-06-2012 και ώρα 12:30 μμ.

αποδείχθηκε ότι με την επίλυση των ιατρικών διαφορών δια της Διαμεσολάβησης, βελτιώθηκε τόσο η ποιότητα των παρεχόμενων ιατρικών υπηρεσιών, όσο και οι σχέσεις ιατρών-ασθενών⁷⁸.

δ. Pennsylvania Medical Society⁷⁹:

Το έτος 2004 ο Ιατρικός Σύλλογος του Montgomery συνεργάστηκε με τον Δικηγορικό Σύλλογο του Montgomery με στόχο την προώθηση στο Abigton Memorial Hospital ενός πιλοτικού προγράμματος Διαμεσολάβησης που θα διαρκούσε αρχικά τέσσερα έτη (2004 έως 2008). Το πρόγραμμα αυτό έφερε τους ιατρούς, τους ασθενείς και τους δικηγόρους στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, προκειμένου να διευθετήσουν τις διαφορές τους εθελοντικά, χωρίς την ένταση και το κόστος των δικαστηρίων. Η ιατρική κοινότητα της πολιτείας της Pennsylvania όπως επίσης και το Ανώτατο Δικαστήριο της πολιτείας, (Supreme Court). υποστήριξαν το πρόγραμμα του Abigton Memorial Hospital και ενθάρρυναν τα νοσοκομεία να διευθετούν τις διαφορές τους με τους ασθενείς μέσω της διαδικασίας της Διαμεσολάβησης, με απώτερο στόχο αφενός τη μείωση των αγωγών και του κόστους ασφάλισης, και αφετέρου την αποτελεσματικότητα του συστήματος Υγείας.

Είναι αξιοσημείωτο ότι στην πολιτεία της Pennsylvania υποστηρικτές του θεσμού της Διαμεσολάβησης, αλλά και γενικότερα των θεσμών εναλλακτικής επίλυσης διαφορών, δεν είναι μόνο οι ιατροί της πολιτείας και οι εξειδικευμένοι σε ιατρικές υποθέσεις δικηγόροι- νομικοί, αλλά ολόένα και περισσότεροι ενάγοντες και εναγόμενοι- απλοί πολίτες-, οι οποίοι επιδιώκουν την ειρηνική και εθελοντική διευθέτηση των διαφορών τους.

Σημειώνεται δε, ότι το πρόγραμμα αυτό προβλέπει μία ανεπίσημη συνάντηση, προγενέστερη της «κυρίας» διαδικασίας της Διαμεσολάβησης, μεταξύ ασθενή και ειδικά εκπαιδευμένων για την επίλυση συγκρούσεων, ιατρών του νοσοκομείου. Οι ασθενείς δε έχουν την δυνατότητα να παρασταθούν ανά πάσα στιγμή με το δικηγόρο τους. Στην περίπτωση που ο

⁷⁸ Βλ. Amy Lynn Sorrel, amednews staff. "At the same table: Alternative liability resolution", ο.π.

⁷⁹ Βλ. Amy Lynn Sorrel, amednews staff. "At the same table: Alternative liability resolution", ο.π.

ασθενής δε μείνει ευχαριστημένος με το αποτέλεσμα των συζητήσεων, τότε και μόνο θα προχωρήσουν στη διαδικασία της Διαμεσολάβησης, όπου μία εκπαιδευμένη ομάδα διαμεσολαβητών, αποτελούμενη από δικηγόρο και ιατρό, θα βοηθήσουν τα μέρη να καταλήξουν σε συμφωνία.

ε. Drexter University College of Medicine⁸⁰:

Το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο του Drexter University- College of Medicine, σε συνεργασία με ιδιωτικό Κέντρο Διαμεσολάβησης, εφαρμόζει πρόγραμμα Διαμεσολάβησης προκειμένου να διευθετήσει τις διαφορές που προκύπτουν στα πλαίσια της νοσοκομειακής περίθαλψης που παρέχουν οι γιατροί, οι μαίες και το νοσηλευτικό προσωπικό του νοσοκομείου σε ασθενείς που νοσηλεύονταν εκεί.

Οι υπεύθυνοι του εν λόγω προγράμματος, ήτοι οι Διαμεσολαβητές, ανήκουν στο δυναμικό ιδιωτικού φορέα Διαμεσολάβησης, και όχι στο δυναμικό του Νοσοκομείου. Μεταξύ του φορέα Διαμεσολάβησης και του νοσοκομείου υφίσταται μόνο συμφωνία πληρωμής των παρασχεθεισών υπηρεσιών διαμεσολάβησης, καθώς και άλλων σχετικών υπηρεσιών.

Το Νοσοκομείο έχει συντάξει ένα ενημερωτικό φυλλάδιο που περιγράφει το πρόγραμμα Διαμεσολάβησης του νοσοκομείου, και με το οποίο φρόντισε να ενημερώσει από κάθε άποψη, κάθε ασθενή για το θέμα αυτό. Στην τελευταία σελίδα του εντύπου αυτού, υπάρχει συμφωνητικό για την υπαγωγή της αναφερόμενης ιατρικής διαφοράς στην διαδικασία της Διαμεσολάβησης (Ρήτρα για υπαγωγή της διαφοράς στη Διαμεσολάβηση) ⁸¹.

⁸⁰ Βλ. επίσημη ιστοσελίδα Drexel University College of medicine, <http://www.drexelmed.edu/Home/DrexelUniversityPhysicians/Mediation.aspx>.

⁸¹ Το κείμενο του συμφωνητικού έχει ως εξής: «ΡΗΤΡΑ ΥΠΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ
1. Έχω λάβει αντίγραφο του ενημερωτικού φυλλαδίου του «..... Προγράμματος Διαμεσολάβησης του Νοσοκομείου». Με την υπογραφή του παρόντος δηλώνω ότι δεν θα ξεκινήσω οιαδήποτε νομική διαδικασία εναντίων του Νοσοκομείου, των γιατρών και των λοιπών επαγγελματιών υγείας που απασχολείτε, μέχρις ότου προσπαθήσουμε μέσω του εν λόγω προγράμματος να διευθετήσουμε το ζήτημα.

2. Έχω λάβει αντίγραφο του παρόντος συμφωνητικού. Γνωρίζω ότι έχω την δυνατότητα να ακυρώσω την συμφωνία με μόνη την αποστολή επιστολής στο γραφείο σας με τη φράση: «Ακυρώνω τη Συμφωνία για υπαγωγή στη Διαμεσολάβηση». Στην τελευταία περίπτωση δηλώνω ότι θα παραστώ σε διαδικασία Διαμεσολάβησης μόνο για τα θέματα που ανέκυψαν πριν ακυρώσω την εν λόγω συμφωνία».

Η υπογραφή του συμφωνητικού αυτού, υποδηλώνει ότι ο υπόγραφων ασθενής συμφωνεί να απέχει από τυχόν δικαστικές ενέργειες εναντίον του Νοσοκομείου, μέχρις ότου γίνει προσπάθεια διευθέτησης της μεταξύ τους διαφοράς δια μέσου του προγράμματος αυτού. Η υπογραφή του συμφωνητικού είναι ανακλητή ανά πάσα στιγμή, υπό την προϋπόθεση ότι θα ενημερώσει ο ασθενής το Νοσοκομείο με επιστολή, η οποία θα πρέπει να αναφέρει ρητώς την επιθυμία του να ακυρώσει τη συμφωνία.

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Ο θεσμός της Διαμεσολάβησης γενικότερα, αλλά και οι ειδικότερες εκφάνσεις αυτού (λ.χ. Ιατρική Διαμεσολάβηση), προσφέρουν έναν εναλλακτικό τρόπο διευθέτησης δύσκολων συγκρούσεων. Στοχεύει όχι μόνο στην βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας της απονομής δικαιοσύνης, αλλά κυρίως στη διαφύλαξη της κοινωνικής ειρήνης με τη διευθέτηση της διαφοράς ως αποτέλεσμα της σύμμετρης και φιλικής ικανοποίησης των κατ' ιδίαν συμφερόντων των μελών. Η επίλυση διαφορών και διαφωνιών δια της δικαστικής οδού δεν είναι μόνον δαπανηρή και χρονοβόρα, αλλά μπορεί να καταστρέψει ανθρώπινες σχέσεις, οι οποίες σε διαφορετική περίπτωση θα μπορούσαν να συνεχιστούν προς όφελος των ιδίων, αλλά και του ευρύτερου κοινωνικού χώρου.

Ωστόσο, η Διαμεσολάβηση ως νέα, τουλάχιστον στην Ελλάδα, μέθοδος επίλυσης διαφορών, προϋποθέτει αλλαγή νοοτροπίας των πολιτών, των δικαστών, των δικηγόρων και όλων γενικά των εμπλεκομένων στο σύστημα απονομής της Δικαιοσύνης. Τούτο, όμως, δε μπορεί να συμβεί από τη μία στιγμή στην άλλη. Χρειάζεται υπομονή και επιμονή. Η Πολιτεία θα πρέπει να επενδύσει στους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης διαφορών, και σε πολλές περιπτώσεις να ακολουθήσει τα επιτυχημένα προγράμματα του εξωτερικού, προσαρμοσμένα όμως, στις ανάγκες και τα δεδομένα της ελληνικής κοινωνίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

A. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ:

- Αιτιολογική έκθεση στο Σχέδιο Νόμου 3898/2010 για τη Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.
- Ν.3898/2010 (ΦΕΚ Α' 211/16-12-2010) «Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις».
- Οδηγία 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 2008 «για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις».
- Προεδρικό Διάταγμα 123/2011 (ΦΕΚ Α' 255/2011) «Καθορισμός όρων και προϋποθέσεων αδειοδότησης και λειτουργίας των φορέων κατάρτισης διαμεσολαβητών σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις».
- Υ.Α. με Αριθ. Πρωτ. 109088 οικ./12.12.2011 "Διαδικασία αναγνώρισης τίτλων διαπίστευσης διαμεσολαβητών - Θέσπιση Κώδικα Δεοντολογίας διαπιστευμένων διαμεσολαβητών και Καθορισμός κυρώσεων για παραβάσεις αυτού".

B. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ/ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ:

Στην Ελλάδα έχουν εκδοθεί ελάχιστα βιβλία που αναφέρονται εκτενώς, μεταξύ άλλων, και στη Διαμεσολάβηση.

- **Άνθιμος Α.**, «Η εκτέλεση των προκλυποσών από τη Διαμεσολάβηση συμφωνιών», σε «Η Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές διαφορές», Ελληνικό Κέντρο Διαμεσολάβησης & Διαιτησίας, Νομική Βιβλιοθήκη 2011, σελ. 119 επομ.
- **Αυλογιάρη Ε.**, «Διαμεσολάβηση και Δικηγόροι», περιοδικό «Ενώπιον» εκδόσεως Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, τεύχος 52, Ιούλιος-Αύγουστος 2009 .
- Αυλογιάρη Ε.**, «Το πρώτο διεθνές συνέδριο Διαμεσολάβησης στη Λισαβόνα- Παγκόσμια υπόσχεση αρμονικής επίλυσης διαφορών», Δ.Α.Ε. & Ε.Π.Ε. 1.12.2010, σελ. 45 επομ.
- **Αυλογιάρη Ε.**, «Διαμεσολάβηση σε Αστικές και Εμπορικές υποθέσεις», Αρμενόπουλος, έτος 64^ο, τεύχος 12 (Δεκέμβριος 2010), σελ. 1945 επομ.
- **Αυλογιάρη Ε.**, «Mediation in Business», περιοδικό Business Partners εκδόσεως Ελληνο-Αμερικανικανικού Επιμελητηρίου Ελλάδος, vol. IX- No 49 (Ιούλιος-Αύγουστος 2010).
- **Ελληνικό Κέντρο Διαμεσολάβησης & Διαιτησίας**, «Η Διαμεσολάβηση στις Αστικές και Εμπορικές διαφορές», επιμ. Ι. Αναστασοπούλου, Νομική Βιβλιοθήκη 2011.
- Εισαγωγικό Σημείωμα για τον Ευρωπαϊκό Κώδικα δεοντολογίας Διαμεσολαβητών**, διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.pdf.
- Ενημερωτικό Σημείωμα** για το σχέδιο νόμου «Για ορισμένα θέματα Διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, στα πλαίσια ένταξης στην

Εθνική Νομοθεσία της οδηγίας 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του συμβουλίου 21^{ης} Μαΐου 2008».

- *Έκκληση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής* (20 Αυγούστου 2010) για τη χρησιμοποίηση διαμεσολάβησης με σκοπό την εξοικονόμηση χρόνου και χρήματος στις διασυνοριακές νομικές διαφορές, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1060&format=HTML&aged=0&language=EL&guiLanguage=en>.

- *Θεοχάρης Δ.*, «Διαμεσολάβηση: Ένα σύγχρονο και αποδοτικό εργαλείο για την επίλυση (και) εμπορικών διαφορών», δημοσιευμένο στο περιοδικό *allpack*, τεύχος Μαΐου 2011. Βλ. σχετικά <http://www.allpackhellas.gr/newsletter3/diamesolavisi.htm>.

- *Καλαβρός Γ.*, «Πολιτική Δικονομία- Γενικό Μέρος Διαδικασία στα πρωτοβάθμια Δικαστήρια», Εκδόσεις Σάκκουλα 2012.

- *Πικραμμένος Τ.*, «Η επίλυση των διαφορών χωρίς προσφυγή στα Δικαστήρια», Δ.Α.Ε. & Ε.Π.Ε.1.10.2007, σελ.44 επομ.

- *Ρίζος Κ.*, «Ο κώδικας δεοντολογίας του Διαμεσολαβητή», σε « Η Διαμεσολάβηση στις Αστικές και Εμπορικές Διαφορές», επιμ. Αναστασοπούλου Ι., Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 245 επομ.

- *Ρίζος Κ.*, «Διαμεσολάβηση: Η εναλλακτική επίλυση των διαφορών», Δ.Α.Ε & Ε.Π.Ε. 1.11.2009.

- *Φουντεδάκη Κ.*, «Ανθρώπινα αναπαραγωγή και αστική ιατρική ευθύνη», εκδ. Σάκκουλα 2007.

- *Φουντεδάκη Κ.*, «Το ιατρικό σφάλμα» Απόσπασμα από το βιβλίο Κ. Φουντεδάκη «Ανθρώπινα αναπαραγωγή και αστική ιατρική ευθύνη», εκδ. Σάκκουλα 2007.

- *Χαμηλοθώρης Ι.*, «Εναλλακτικοί Τρόποι Επίλυσης των Ιδιωτικών Διαφορών», Εκδ. Αντ.Ν. Σάκκουλα, 2000.

Γ. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ/ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ:

- *Amy Lynn Sorrel*, amednews staff. "At the same table: Alternative liability resolution", δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.ama-assn.org/amednews/2009/02/02/prsa0202.htm>.

- *Beer Jennifer E. & Stief Eileen*, "The mediator's Handbook", New Society Publishers 1997.

- *Henry S.*, «Το ισχύον καθεστώς στην Ευρώπη», σε «Η Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές διαφορές», σε «Η Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές», Ελληνικό Κέντρο Διαμεσολάβησης & Διατησίας, σελ. 118.

- *Fisher Roger & Ury William*, "Getting to Yes: Negotiating Agreement Without Giving In", 2nd ed.m, Penguin, 1991.

- *Shinkman R.*, "Mediation could cut malpractice costs" δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.fiercehealthfinance.com/story/mediation-could-cut-malpractice-costs/2010-12-18>.

- *The CEDR Mediator Handbook*, CEDR 2010, Fifth Edition.

- *Zdrahalova L.*, «Παρουσίαση του Σχεδίου Οδηγίας "Περί Διαμεσολάβησης στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις», σε «Η Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές», Ελληνικό Κέντρο Διαμεσολάβησης & Διαιτησίας, σελ. 279.

Δ. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ:

- ΑΠ 251/1974, ΝοΒ 1974, 1260.

- ΑΠ 21/2001, ΠοινΛογ 2001, 60.

- ΕφΛαρ 47/2002, Δικογραφία 2002, 72.

- ΠΠρΘεσ 12598/2003, Αρμ 2004, 141.

Ε. ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ:

- <http://www.bioethics.gr>

- <http://www.diamesolavisi.org>

- <http://www.medicalmediation.org.uk>

- <http://www.drexelmed.edu/Home/DrexelUniversityPhysicians/Mediation.aspx>.